

פעולות בנק ישראל

1. סיכום המאזן לסוף שנת 1966

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל הגיעו בסוף שנת 1966 ל-3,023.3 מיליון ל"י, לעומת 2,858.2 מיליון ל"י בסוף 1965 — עלייה בסך 165.1 מיליון ל"י, שהן 5.8 אחוזים. גידול זה נובע בעיקרו מגידול ביתרת נכיון המשנה של שטרות בסך 122 מיליון ל"י ומגידול בסך 87 מיליון ל"י בסכומי החשבונות המקבילים, והוא קוּוּז במידה מסויימת בשל הירידה ביתרות מטבע החוץ.

א. הנכסים

1. מטבע החוץ

לאחר תקופה ממושכת של גידול רצוף בנכסי בנק ישראל במטבע חוץ ובזהב חלה בהם בשנת 1966 ירידה קלה. סך נכסי הבנק ברוטו במטבע חוץ ובזהב — לרבות הלוואות למדינות ולמוסדות זרים, היתרה ברוטו בחשבונות הסילוקין וההשתתפות במוסדות בינלאומיים — הגיע בסוף 1966 ל-1,941.9 מיליון ל"י, שהן 647.3 מיליון דולר, לעומת 2,002.4 מיליון ל"י, שהן 667.5 מיליון דולר, בסוף 1965.

2. התחייבויות הממשלה

התחייבויות הממשלה לבנק, ברוטו, כפי שהן מופיעות במאזן, גדלו ב-17 מיליון ל"י (מ-296.4 מיליון ל"י בסוף 1965 ל-313.4 מיליון ל"י בסוף 1966). נתון זה משקף רק את השינוי המאזני ולא את המימון שניתן לממשלה למעשה. חובות הממשלה לבנק גדלו, למעשה, ב-84 מיליון ל"י. ההפרש בין נתון זה לנתון המאזני נובע מהעברת שטרי אוצר מבנק ישראל לבנקים המסחריים ומפעולות בנק ישראל בשוק הפתוח בניירות ערך ממשלתיים.

3. נכיון השטרות

בנכיון המשנה של שטרות לציבור במטבע ישראלי חלה בשנת 1966 עלייה ניכרת: 32.4 מיליון ל"י (מ-74.0 מיליון ל"י בסוף שנת 1965 ל-106.4 מיליון ל"י בסוף שנת 1966). עלייה ניכרת אף יותר — 89.8 מיליון ל"י (30 מיליון דולר) — חלה בסכום השטרות שנוכו לציבור בנכיון משנה במטבע חוץ. בסך הכול גדל האשראי שנתן בנק ישראל לציבור באמצעות נכיון משנה של שטרות ב-122.2 מיליון ל"י. כ-60 אחוזים מהגידול ביתרת נכיון המשנה של שטרות הופנו למימון היצוא, והיתרה הופנתה בעיקר למימון מקומי של ענפי התעשייה והחקלאות.

הרחבת האשראי לציבור ולממשלה מבנק ישראל היתה בהיקף רב יותר ב-1966 מאשר בשנים הקודמות, והיא היתה חלק חשוב במדיניות ההרחבה שנקט הבנק לשם עידוד הפעילות הכלכלית במשק.

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל, 1965 ו-1966

השינוי 1966 לעומת 1965	1966	1965	1966	1965	
(מיליוני '2)	(אחוזים)	(מיליוני ל"י)	(אחוזים)		
					נכסים
-3.4	-66.1	74.0	79.1	1,863.0	1,929.1 מטבע חוץ וזהב
25.6	3.0	0.6	0.5	14.7	11.7 השתתפות במוסדות בינלאומיים
23.8	5.9	1.2	1.0	30.7	24.8 חשבונות סילוקין
-27.8	-66.4	6.9	9.8	172.5	238.9 ניירות ערך ממשלתיים
88.5	50.8	4.3	2.4	108.2	57.4 מקדמות לממשלה במטבע חוץ
—	32.6	1.3	—	32.6	— התחייבויות שוטפות של הממשלה
87.8	122.2	10.4	5.7	261.4	139.2 שטרות שנוכו לציבור
-9.2	-3.4	1.3	1.5	33.4	36.8 הלוואות למדינות ולמוסדות זרים
-33.3	-0.3	—	—	0.6	0.9 חשבונות אחרים
3.2	78.3	100.0	100.0	2,517.2	2,438.9 סך הכול
20.7	86.8	—	—	506.1	419.3 חשבונות מקבילים *
5.8	165.1	—	—	3,023.3	2,858.2 סך הכול כללי
					התחייבויות
13.6	93.4	31.0	28.2	780.0	686.6 שטרי כסף ומעות במחזור
-62.8	-81.8	1.9	5.3	48.4	130.2 פיקדונות הממשלה
3.9	61.8	65.5	65.1	1,648.8	1,587.0 פיקדונות מוסדות בנקאיים
41.2	4.0	0.5	0.4	13.7	9.7 ומוסדות כספיים **
—	—	0.8	0.8	20.0	20.0 חשבונות סילוקין
16.7	0.9	0.3	0.2	6.3	5.4 הון וקרנות
3.2	78.3	100.0	100.0	2,517.2	2,438.9 חשבונות אחרים ***
20.7	86.8	—	—	506.1	419.3 סך הכול
5.8	165.1	—	—	3,023.3	2,858.2 חשבונות מקבילים
					סך הכול כללי

הערה: ההפרשים בסיכום גובעים מעיגול סכומים.
 * לרבות חשבונות עודפי מזון, אשראים דוקומנטריים וערבויות.
 ** לרבות פיקדונות תושבי חוץ.
 *** כולל פיקדונות מוסדות בינלאומיים.

ב. ההתחייבויות

1. שטרי כסף ומעות במחזור

סכום שטרי הכסף והמעות במחזור גדל במשך שנת 1966 ב־13.6 אחוזים: מ־686.6 מיליון בסוף 1965 ל־780.0 מיליון ל"י בסוף 1966.

2. פיקדונות הממשלה

סכום פיקדונות הממשלה בבנק ישראל ירד ב־1966 ב־81.8 מיליון ל"י, והוא הסתכם בסופה ב־48.4 מיליון ל"י, לעומת 130.2 מיליון ל"י בסוף 1965. עיקרה של היתרה בסוף 1966 מורכב מפיקדונות חסכון חובה, המעוקרים, בהתאם לחוק, בבנק ישראל.

3. פיקדונות מוסדות בנקאיים ומוסדות כספיים

הפיקדונות של המוסדות הבנקאיים והכספיים, במטבע ישראלי, בבנק ישראל ירדו במשך 1966 ב־96.8 מיליון ל"י — ירידה הקשורה במידה רבה ברכישת שטרי אוצר מצד הבנקים מבנק ישראל¹ — ואילו פיקדונותיהם במטבע חוץ גדלו ב־158.6 מיליון ל"י (מ־965.1 מיליון ל"י בסוף 1965 ל־1,123.7 מיליון ל"י בסוף 1966). התחלקות הגידול בפיקדונות מטבע חוץ בין סוגי החשבונות השונים היתה כדלהלן: גידול בסך 119.7 מיליון ל"י בפז"ק, 37.3 מיליון ל"י בפיקדונות תמ"מ, 3.5 מיליון ל"י בחשבונות נת"ד ו־2.0 מיליון ל"י בפמ"ו. יתרת חשבונות הפת"ח בבנק ישראל ירדה ב־4.0 מיליון ל"י.

2. הנכסים וההתחייבויות במטבע חוץ וזוהב

א. מטבע חוץ וזהב

סך כל הנכסים הנקיים של בנק ישראל במטבע חוץ וזהב (לרבות היתרות נטו במסגרת הסכמי התשלומים וההלוואות למדינות ולבנקים זרים וההשתתפות, נטו, במוסדות כספיים בינלאומיים), בניכוי פיקדונות תושבי (פת"ח), היה 1,848.7 מיליון ל"י (616.3 מיליון דולר) בסוף 1966, לעומת 1,910.3 מיליון ל"י (636.8 מיליון דולר) בסוף 1965, היינו ירידה בסך 20.5 מיליון דולר, או ירידה בשיעור 3.2 אחוזים.

ב־1966 לא חל, למעשה, שינוי ביתרות הזהב שברשות הבנק והן הגיעו ל־205.1 מיליון ל"י (68.4 מיליון דולר). חלקו של הזהב בכלל הנכסים ברוטו במטבע חוץ, כפי שפורטו לעיל, עלה מ־10.3 אחוזים בסוף 1965 ל־10.8 אחוזים בסוף 1966.

יתרות מטבע חוץ, להוציא הלוואות למוסדות זרים ויתרות בחשבונות סילוקין, הוחזקו בצורת שטרי אוצר ושטרות בנקאיים זרים, איגרות חוב של מדינות אחרות ושל מוסדות פינאנסיים בינלאומיים או כפיקדונות לזמנים קצובים ופיקדונות עובר ושב נושאי ריבית בבנקים בחוץ לארץ. חלק קטן מהיתרות, הדרוש לניהול עסקיו השוטפים של הבנק, הוחזק בחשבונות עובר ושב שאינם נושאים ריבית. ההכנסה מהריבית על יתרות מטבע החוץ שהושקעו, שהן הרוב המכריע של נכסי בנק ישראל במטבע חוץ, גדלה מ־76 מיליון ל"י (25 מיליון דולר) ב־1965 ל־95 מיליון ל"י (32 מיליון דולר) ב־1966 וזאת למרות אי הגידול ביתרות אלה במשך השנה. עלייה זו נובעת מעליית שערי הריבית בחוץ לארץ שנמשכה בשנת 1966. התשואה השנתית הממוצעת על נכסי מטבע החוץ, לרבות הזהב, עלתה מ־4.1 אחוזים ב־1965 ל־5.7 אחוזים ב־1966.

¹ פיקדונות בסך 54.2 מיליון ל"י הוחלפו בשטרי אוצר, שהינם גם הם נכסים נזילים.

נכסי בנק ישראל במטבע חוץ ובוהב, 1965 ו-1966
(במיליוני דולרים)

סוף התקופה	מטבע חוץ	זהב	הלתאות לחוץ לארץ	יתרות נטו בחשבונות סילוקין	סך כל הנכסים ברוטו	פחות : פיקדונות תושבי חוץ	סך כל הנכסים נטו
1965 דצמבר	574.7	68.3	12.3	5.1	660.4	26.8	633.6
1966 ינואר	572.5	68.3	11.9	7.1	659.8	25.6	634.2
פברואר	561.8	68.3	11.9	5.2	647.2	27.7	619.5
מארס	596.9	68.3	12.4	4.5	682.1	26.0	656.1
אפריל	544.0	68.3	12.1	5.1	629.5	24.9	604.6
מאי	562.9	68.4	11.7	5.4	648.4	26.5	621.9
יוני	574.9	68.4	11.4	5.7	660.4	25.1	635.3
יולי	564.2	68.4	10.9	5.4	648.9	24.4	624.5
אוגוסט	547.0	68.4	10.9	7.0	633.3	25.1	608.2
ספטמבר	543.0	68.4	10.9	6.2	628.5	24.9	603.6
אוקטובר	544.6	68.4	10.6	6.7	630.3	26.0	604.3
נובמבר	533.1	68.4	10.3	6.6	618.4	23.4	595.0
דצמבר	552.6	68.4	11.1	5.7	637.8	25.5	612.3

ב. חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים

בסוף שנת 1966 ניהל בנק ישראל חשבונות סילוקין עם 11 מדינות שעמן מקיימת ישראל הסכמי סחר ותשלומים. מספרן של מדינות אלה לא השתנה במשך השנה. נוסף על החשבונות עם מדינות אלה נכלל בחשבונות הסילוקין החשבון עם ברית המועצות שאיננו נובע מהסכם סחר ותשלומים, אלא הינו חלק מתמורת המכירה לממשלת ישראל של בניינים וקרקעות שהיו בבעלות ממשלת ברית המועצות בישראל. בתמורה זו יש להשתמש לשם קניית מוצרים בישראל. בהמשך למגמה הקיימת מזה מספר שנים, היתה גם ב-1966 היתרה נטו בחשבונות אלה לזכות ישראל, כלומר, ישראל ייצאה למדינות הסכמי התשלומים במסגרת ההסכמים יותר מכפי שהיא ייבאה מהן. סכום היתרות לזכות ישראל בחשבונות הסילוקין הגיע בסוף 1966 ל-30.7 מיליון ל"י (10.3 מיליון דולר). בעוד שסכום היתרות לחובתה הגיע ל-13.7 מיליון ל"י (4.6 מיליון דולר). היתרה הנקייה לזכות ישראל הסתכמה איפוא ב-17 מיליון ל"י (5.7 מיליון דולר) לעומת 15.2 מיליון ל"י (5.1 מיליון דולר) בסוף 1965.

היתרות, נמו, בחשבונות הסילוקין, 1965 ו-1966*

(אלפי דולרים)

הארץ	סוף התקופה	1965	1966	העלייה או הירידה (-) מסוף 1965 לסוף 1966
בולגריה		178	271	93
ברזיל		-80	-1,576	-1,496
גאנה		2,263	493	-1,770
הונגריה		2,582	878	-1,704
יוון		206	300	94
יוגוסלביה		1,317	2,835	1,518
פורטוגל		-1,054	-1,125	-71
פולין		-26	3,841	3,867
רומניה		1,323	1,562	239
צ'כוסלובקיה		465	465	—
תורכיה		1,440	1,111	-329
סכומים במעבר נמו וחשבונות אחרים **		-3,549	-3,393	156
סך הכול		5,065	5,662	597
סך הכול (אלפי ל"י)		15,195	16,986	1,791

* סימן שלילי פירושו יתרה לחובת ישראל, ללא סימן — יתרה לזכות ישראל.
** לרבות חשבון מיוחד עם ברית המועצות, שאינו קשור בהסכם השלומים.

ג. פיקדונות מטבע חוץ

פיקדונות מטבע החוץ של המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל הסתכמו בסוף 1966 ב־1,123.7 מיליון ל"י (374.6 מיליון דולר), לעומת 965.1 מיליון ל"י (321.7 מיליון דולר) בסוף 1965 — עלייה בסך 52.9 מיליון דולר, שהם 16.4 אחוזים. בשנת 1965 היתה העלייה בפיקדונות מטבע חוץ בסך 61.9 מיליון דולר שהם 23.8 אחוזים. פיקדונות אלה מחולקים לכמה סוגים:

1. פיקדונות לזמן קצוב של תושבי ישראל (פז"ק)

פיקדונות אלה הם פיקדונות נקובים במטבע חוץ שהופקדו במוסדות הבנקאיים על ידי תושבי ישראל המקבלים העברות מחוץ לארץ, בעיקר מקבלי פיצויים אישיים מגרמניה. במועד הקצוב

יהיו הפיקדונות ניתנים לחידוש, או, כרצון בעליהם, לפדיון במטבע ישראלי, לפי שער החליפין שיהיה אז בתוקף. המוסדות הבנקאיים חייבים להפקיד את מלוא סכום פיקדונות לקוחותיהם בבנק ישראל, כלומר, לקיים עליהם נזילות בשיעור 100 אחוזים. בסוף 1966 הסתכמו פיקדונות אלה ב-731.3 מיליון ל"י, לעומת 611.6 מיליון ל"י בסוף 1965. הגידול בהם ב-1966 הסתכם ב-39.9 מיליון דולר. הממשלה ובנק ישראל נושאים בתשלום הריבית על פיקדונות אלה לפי השיעורים דלקמן: פיקדונות ל-3 חודשים — 3 אחוזים; ל-6 חודשים — 4 אחוזים; ל-9 חודשים — 5 אחוזים; ל-12 חודשים — 7 אחוזים (שיעור אחרון זה הורד ל-6 אחוזים בפברואר 1967).

2. פיקדונות תושבים מעבירי מטבע (תמ"מ)

פיקדונות אלה הם פיקדונות מוגבלים במטבע חוץ שהפקידו במוסדות הבנקאיים מקבלי פיצויים אישיים מגרמניה וכן כמה קבוצות אחרות של מעבירי מטבע, בעיקר חיילים משוחררים מצבאות בנות הברית ונכי מלחמת העולם השנייה. פיקדונות אלה ניתנים למשיכה במטבע חוץ למימון נסיעות לחוץ לארץ, למימון רכישת ניירות ערך זרים ולכיסוי הוצאות משפטיות הקשורות בתביעות מקבלי פיצויים. גם פיקדונות אלה חייבים להיות מופקדים במלואם על ידי המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל. בסוף 1966 הגיע סכומם ל-287.9 מיליון ל"י, לעומת 250.5 מיליון ל"י בסוף 1965 — גידול בסך 12.5 מיליון דולר. הגידול ב-1965 היה בסך 11.9 מיליון דולר. הממשלה ובנק ישראל משלמים ריבית על פיקדונות אלה, בשיעורים דלקמן: פיקדונות ל-3 חודשים — 1 אחוז; ל-6 חודשים — 2 אחוזים; ל-9 חודשים — 3 אחוזים; ל-12 חודשים ומעלה — 4.5 אחוזים.

3. פיקדונות ניירות ערך תמורת דיבידנדה (נת"ד)

פיקדונות אלה הם פיקדונות מוגבלים במטבע חוץ שהפקידו תושבי ישראל במוסדות הבנקאיים, והם נובעים ממכירת ניירות ערך זרים או מקבלת דיבידנדה וריבית עליהם במטבע חוץ. פיקדונות אלה ניתנים למשיכה במטבע חוץ רק לשם מימון רכישת ניירות ערך זרים. ניירות שנרכשו בצורה זו ניתנים להעברה לציבור הרחב. גם לגבי פיקדונות אלה חייבים המוסדות הבנקאיים לקיים נזילות מלאה. בסוף 1966 הגיע סכומם ל-15.9 מיליון ל"י (5.3 מיליון דולר) לעומת 12.4 מיליון ל"י (4.1 מיליון דולר) בסוף 1965.

4. פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח)

פיקדונות אלה הם פיקדונות חופשיים של תושבי חוץ (לרבות משקיעים זרים, עולים, מומחים זרים המועסקים בישראל וכדומה) במוסדות בנקאיים בישראל שהפקידו הבנקים בבנק ישראל. בסוף 1966 הגיע סכום הפיקדונות הללו בבנק ישראל ל-76.5 מיליון ל"י (25.5 מיליון דולר) לעומת 80.5 מיליון ל"י (26.8 מיליון דולר) בסוף 1965. על פיקדונות פת"ח חייבים הבנקים לקיים נזילות בשיעור 30 אחוזים, אך עליהם להפקיד בבנק ישראל יתרה מינימלית בשיעור 15 אחוזים. בסוף 1966 הסתכמה יתרת הפת"ח בבנקים ב-398 מיליון ל"י, כלומר, היתרה המינימלית שחייבים היו הבנקים להפקיד בבנק ישראל היתה 59.7 מיליון ל"י, אך, למעשה, הם הפקידו סכום העולה על 19 אחוזים מפיקדונות הפת"ח שברשותם. על חשבונות פת"ח עובר ושב משלם בנק ישראל לבנקים ריבית בשיעור 4 אחוזים ועל פיקדונות ל-12 חודשים — 5 אחוזים.

5. חשבונות אחרים

כוללים את פיקדונות מטבע החוץ של הבנקים עצמם (פמ"ז), את הפיקדונות הכבולים (פכ"ב) הנובעים מהפיקדונות של חברות ביטוח, ספנות, בתי מלון, מפעלים מאושרים לפי החוק לעידוד השקעות הון, וכדומה, ואת חשבונות "הפקדת אשראי יבוא" הקשורים ביבוא סחורות. כל החשבונות הללו הסתכמו בסוף 1966 ב-12.1 מיליון ל"י, לעומת 10.1 מיליון ל"י בסוף 1965.

**פיקדונות מטבע חוץ של המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל
לפי סוגים, 1965 ו-1966**

(מיליוני ל"י)

1966	1965	(סוף התקופה)
10.28	8.32	פיקדונות מטבע חוץ של הבנקים (פמ"ז)
		פיקדונות לזמן קצוב של
731.28	611.61	תושבי ישראל (פז"ק)
287.90	250.55	פיקדונות תושבים מעבירי מטבע (תמ"מ)
76.50	80.46	פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח)
1.38	1.31	הפקדות עבור אשראי יבוא (הא"י)
0.44	0.49	פיקדונות כבולים (פכ"ב)
		פיקדונות ניירות ערך תמורת
15.94	12.37	דיבידנדה (נת"ד)
1,123.72	965.11	סך הכול

3. פעולות בנק ישראל בבנקאי של הממשלה

השינוי בחשבונות הממשלה לפי סעיפי המאזן מצביע על גידול בחוב נטו לבנק בסך 98.8 מיליון ל"י. אולם למעשה הסתכמו תקבולי הממשלה בגין אשראים ומשיכות של פיקדונות ב-165.2 מיליון ל"י. סכום זה מורכב מגידול בסך המקדמות במטבע חוץ ובמטבע ישראלי בכ-83 מיליון ל"י ומירידה בסכום פיקדונות הממשלה בבנק ישראל בסך כ-82 מיליון ל"י. במאזן לסוף שנת 1966 מופיעים, כאמור, שינויים בכמה סעיפי התחייבות של הממשלה, בהשוואה למאזן סוף 1965, שאינם קשורים בפעולות מימון הממשלה על ידי בנק ישראל, והם נובעים מפעולותיו של הבנק בשוק הפתוח. שינויים אלה כוללים את הירידה בסך 54.2 מיליון ל"י בשטרי אוצר וב-26.4 מיליון ל"י במקדמת קליטה וביטחון ואת העלייה בסך 14.2 מיליון ל"י בסעיף ניירות ערך אחרים.

א. חשבונות חובה וזכות

חוב הממשלה לזמן ארוך ירד ב-1966 ב-15.6 מיליון ל"י, מחמת ירידה בסך 54.2 מיליון ל"י ביתרת שטרי האוצר בשל מכירתם לבנקים המסחריים וירידה במקדמת קליטה וביטחון בסך 26.4 מיליון ל"י, ירידה המשקפת את מכירות המלווה קצר המועד מצד הבנק לציבור. לעומת זאת, חלה עלייה במקדמה במטבע חוץ בסך 50.8 מיליון ל"י, ונרכשו בשוק ניירות ערך בסכום כולל של 14.2 מיליון ל"י, מזה 10.8 מיליון ל"י ניירות ערך ממשלתיים ו-3.4 מיליון ל"י ניירות ערך אחרים.

הירידה בסך 54.2 מיליון ל"י בסכום שטרי האוצר נובעת ממכירתם למוסדות בנקאיים כתמריץ להגברת מכירתו של המלווה קצר המועד. הירידה בסך 26.4 מיליון ל"י ביתרת מקדמת

חשבונות הממשלה בבנק ישראל*, 1965 ו-1966

(מיליוני ל"י)

		1966	1965	(סוף התקופה)
העלייה או הירידה (-)				
(אחוזים)	(מיליוני ל"י)			
חובה				
—	32.6	32.6	—	מקדמות רגילות, במטבע ישראלי
—	32.6	32.6	—	סך כל ההתחייבויות השוטפות
—	14.2	14.2	—	מקדמות מיוחדות וניירות ערך ממשלתיים**
-78.1	-54.2	15.2	69.4	שטרי אוצר
—	—	77.2	77.2	שטרי מקרקעין
-28.6	-26.4	66.0	92.4	מקדמת קליטה וביטחון
88.5	50.8	108.2	57.4	מקדמות — מטבע חוץ
-5.3	-15.6	280.8	296.4	סך כל החוב לזמן ארוך
5.7	17.0	313.4	296.4	סך כל החובה
זכות				
—	-12.6	—	12.6	פיקדונות במטבע ישראלי
-16.4	-5.6	33.2	39.7	פיקדונות חסכון חובה
-80.5	-62.7	15.2	77.9	פיקדונות במטבע חוץ
-62.9	-81.8	48.4	130.2	סך כל הזכות
59.4	98.8	-265.0	-166.2	היתרה
-10.3	-17.7	154.7	172.4	חשבונות מקבילים (עודפי מזון)

* למעט חשבונות הון.

** כולל ניירות ערך אחרים בסך 3.4 מיליון ל"י.

קליטה וביטחון נובעת מהחלפת שטרות מקדמה זו שנתנה הממשלה לבנק ישראל במילווה קצר מועד שנמכר לציבור. רכישת ניירות ערך מצד בנק ישראל בשוק הפתוח נעשתה במסגרת המדיניות המוניטארית, כדי להורים אמצעי תשלום נוספים למשק¹.

ב. חשבונות מקבילים

החשבונות המקבילים — הקשורים בעודפי מזון, שהעמידה ממשלת ארצות הברית לרשות ממשלת ישראל — ירדו מ-172.4 מיליון ל"י בסוף 1965 ל-154.7 מיליון ל"י בסוף 1966.

¹ ראה פרק ט"ו ס' 24 "פעולות בשוק הסתוח".

האשראים הדוקומנטריים שנפתחו לצורך מימון היבוא של משרדי הממשלה הסתכמו במשך שנת 1966 ב-159.4 מיליון ל"י לעומת 234.3 מיליון ל"י במשך שנת 1965 (53.1 לעומת 78.1 מיליון דולר). סכום הדוקומנטים שנתקבלו בבנק ישראל מבנקים וספקים בחו"ל לגבייה במשרדי הממשלה השונים הסתכם ב-33.1 מיליון ל"י בשנת 1966 לעומת 39.4 מיליון ל"י במשך 1965 (11 לעומת 13.1 מיליון דולר). ערכו הכספי של היבוא הממשלתי, שנעשה על ידי אשראים וגביות באמצעות בנק ישראל, ירד ב-1966 ב-30 אחוזים לעומת 1965.

4. פעולות בנק ישראל כבנקאי של המוסדות הבנקאיים

א. החזקת פיקדונות המוסדות הבנקאיים והכספיים

סך פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל גדל מ-1,587.0 מיליון ל"י בסוף 1965 ל-1,648.8 מיליון ל"י בסוף 1966. פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל נקובים בחלקם בלירות ישראליות ובחלקם במטבע חוץ. הירידה בסכום הפיקדונות בלירות ישראליות משקפת רק בחלקה ירידה בסכום הנכסים הנוזלים של הבנקים, שכן רכישת שטרי אוצר בסך כ-54 מיליון ל"י, שאף הם הינם נכס נוזל במובן הוראות הנוזלות, באה כתחליף לפיקדונות הללו. סך פיקדונות המוסדות הבנקאיים בלירות ישראליות ירד, לפי המאזן, מ-621.9 מיליון ל"י בסוף 1965 ל-525.1 מיליון ל"י בסוף 1966. הפיקדונות במטבע חוץ גדלו באותה תקופה מ-965.1 מיליון ל"י (321.7 מיליון דולר) ל-1,123.7 מיליון ל"י (374.6 מיליון דולר). פירוט פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל ניתן בלוח כ"א-6.

הגידול בסכומי היתרה המינימלית נובע בחלקו משינוי שיעור יתרה זו. בשנים הקודמות ועד אמצע 1966 היה שיעור יתרה זו 15 אחוזים מסכום הפיקדונות החייבים בנוזלות שהוחזקו במוסדות הבנקאיים והכספיים. שיעור היתרה המינימלית הועלה הדרגתית מ-15 אחוזים ל-18 אחוזים במשך המחצית השנייה של 1966, בכדי חצי אחוז לחודש, החל ביולי וכלה בדצמבר 1966.

לוח כ"א-6

פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל, 1965 ו-1966

1965	1966	השינוי		
(מיליוני ל"י)	(מיליוני ל"י)	(מיליוני ל"י)	(מיליוני ל"י)	(אחוזים)
מטבע ישראלי				
195.4	263.1 *	67.7	34.6	יתרה מינימלית
91.5	18.2	-73.3	-80.1	חשבונות עו"ש אחרים
335.0	243.7	-91.3	-27.3	פיקדונות לזמנים קצובים
סך הכול,				
621.9	525.0	-96.9	-15.6	מטבע ישראלי
965.1	1,123.7	158.6	16.4	מטבע חוץ
1,587.0	1,648.7	61.7	3.9	סך כל הפיקדונות

* כולל 14.2 מיליון ל"י פיקדונות לכיסוי גירעונות בהלוואות למימון יצוא.

שיעורי הריבית שמשלם בנק ישראל על החשבונות במטבע ישראלי של המוסדות הבנקאיים והכספיים המוחזקים בו, החל ב־1 בפברואר 1967, הם כלהלן: על שליש היתרה המינימלית שחייב המוסד להחזיק בבנק ישראל אין משלמים כל ריבית, על שני השלישים הנותרים משולמת ריבית בשיעור 2 אחוזים לשנה. על פיקדונות בסכום אי מילוי מכסת ההלוואות ליצוא משלמים 3 אחוזים לשנה. על חשבונות עובר ושב העודפים על סכומי היתרה המינימלית משולמת ריבית בשיעור 4 אחוזים לשנה. הריבית על פיקדונות לזמנים קצובים היא: על פיקדון ל־3 חודשים — 5.5 אחוזים לשנה; ל־6 חודשים — 6.0 אחוזים לשנה; ל־9 חודשים — 6.7 אחוזים לשנה; ל־12 חודשים ומעלה — 7.5 אחוזים לשנה.

ב. נכיון משנה

יתרות נכיון המשנה במטבע ישראלי בבנק ישראל עלו מ־74.0 מיליון ל"י בסוף 1965 ל־106.4 מיליון ל"י בסוף 1966. שני הגורמים העיקריים לגידול היו הרחבת האשראי למימון היצוא ונכיון משנה של שטרות של מוסדות בנקאיים שנתנו אשראי מוכוון מחוץ למסגרת הנזילות. נכיון משנה זה ניתן למימון גידולים חקלאיים, לאחר שהמסגרת של 16.5 אחוזים מהפיקדונות בבנקים, המיועדת למתן אשראי מחוץ למסגרת הנזילות (פרט למימון היצוא), נוצלה במלואה.

לוח כ"א

נכיון משנה לפי הענף, 1965 ו־1966 *

(אלפי ל"י)

1966		1965		(סוף התקופה)
מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	ענפי משק
87,249	108,448	71,826	30,643	תעשייה
18,033	825	2,219	1,395	חקלאות
—	5,869	—	—	מסחר
—	27,069	—	19,374	שירותים ציבוריים
1,080	—	—	—	שירותים
—	12,792	—	13,785	מוסדות לאומיים
106,362	155,003	74,045	65,197	סך הכול
261,365		139,242		סך הכול, במטבע מקומי ובמטבע חוץ יחד

* מיון מחדש.

בנק ישראל והממשלה המשיכו גם ב־1966 לגבות על חלקם במסגרת האשראים ליצוא מהבנקים המסחריים ריבית בשיעור 0.5 אחוז לשנה בלבד, על מנת לאפשר להם להמשיך במתן האשראי ליצוא בריבית בשיעור 6 אחוזים לשנה.

בהיקף נכיון המשנה במטבע חוץ חלה ב־1966 עלייה ב־90 מיליון ל"י: מ־65.2 מיליון ל"י ל־155.0 מיליון ל"י. למעלה ממחציתו של גידול זה נובעת ממימון יבוא חומרי גלם, לרבות יהלומים גולמיים, המיועדים לייצור סחורות ליצוא. על הגידול ביתרת נכיון המשנה למטרה זו

השפיעו הן הגדלת היקף יבוא חומרי הגלם לייצור לשם יצוא, והן הרחבת השתתפות בנק ישראל במימון יבוא זה. (השתתפות בנק ישראל נועדה למנוע את השפעת עליית שערי הריבית בחוץ לארץ על הוצאות היצואנים ולמנוע בעדם מלשלם ריבית העולה על 6 אחוזים במימון יבוא חומרי הגלם). הרחבה זו בוצעה בשני שלבים: ב-1 למאי 1966 הועלתה השתתפות בנק ישראל במימון זה מ-30 ל-40 אחוזים, והיא הועלתה שוב ב-1 לספטמבר 1966 ל-50 אחוזים.

5. המטבע במחזור

א. המזומנים במחזור

סכום המטבע במחזור בממוצע חודשי¹ עלה ב-12.0 אחוזים (מ-721.3 מיליון ל"י בדצמבר 1965 ל-808.0 מיליון ל"י בדצמבר 1966). שיעור גידול זה דומה לשיעור הגידול בשתי השנים הקודמות, 1965 ו-1964, שהיה 11.7 אחוזים לשנה. הגידול במזומנים היה ב-1966 עיקר הגידול באמצעי התשלום, וחלקם של המזומנים בכלל אמצעי התשלום עלה גם ב-1966 בהמשך למגמה הקיימת מזה שלוש השנים האחרונות.

לוח כ"א-8

המזומנים במחזור, 1966

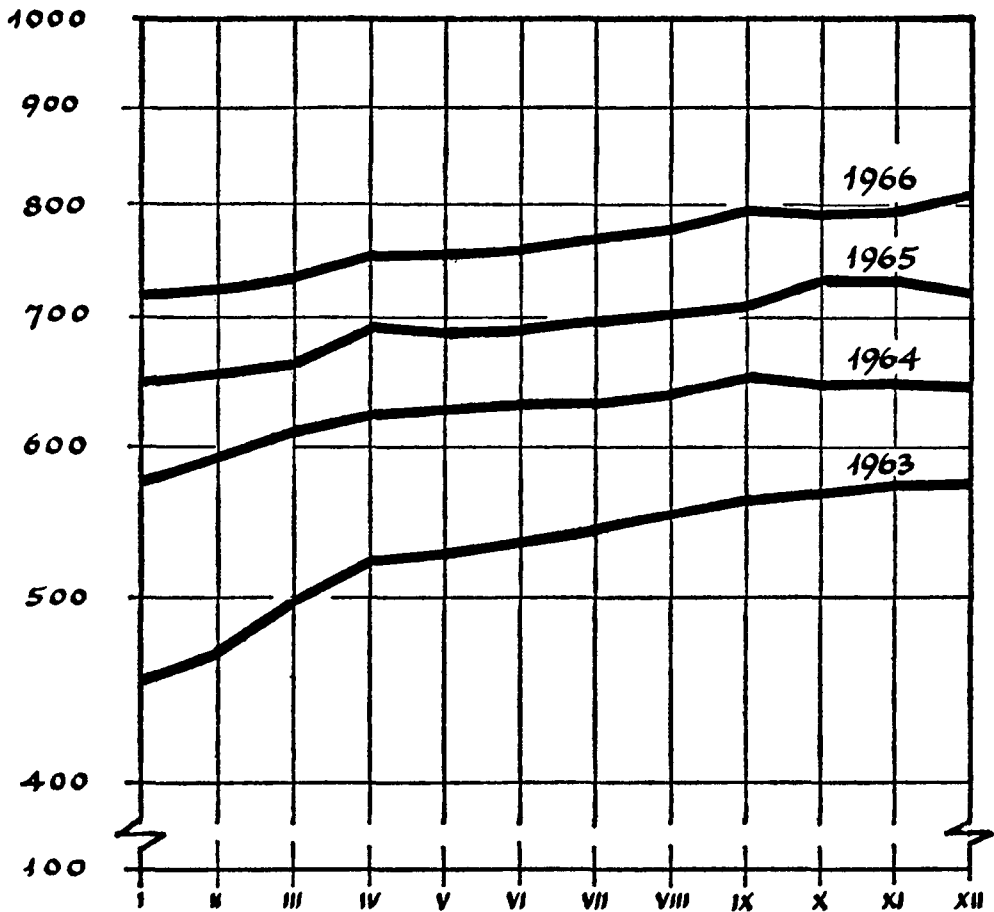
(אלפי ל"י)

(ממוצע של ימי ד' בשבוע במשך חודש)	
מזומנים במחזור	החודש
721.260	1965 דצמבר
718.604	1966 ינואר
723.154	פברואר
734.535	מרס
756.084	אפריל
756.250	מאי
757.035	יוני
773.446	יולי
779.745	אוגוסט
792.907	ספטמבר
789.511	אוקטובר
796.354	נובמבר
807.985	דצמבר

¹ הממוצע החודשי חושב על פי הסכום בימי ד' של השבוע במשך החודש.

המזומנים במחזור (ממוצע של ימי ד' בשבוע), 1963 עד 1966

(1978 י"ז)

העלייה היתה מתמדת במשך כל חודשי השנה. פרט לאוקטובר, חודש שבו חלה ירידה לאחר העלייה העונתית הניכרת בספטמבר; שהוא חודש החגים. בדומה להתפתחות בשנים קודמות, העלייה הקטנה ביותר בכמות המזומנים במחזור חלה בחודשים מאי ויוני של השנה.

ב. המטבע במחזור לפי ערכים וסדרות

בשנת 1966 נמשכה העלייה בערך הכולל של שטרי הכסף בני 50 ל"י, וחלקם עלה מ-71.7 אחוזים ל-77.0 אחוזים מערך כל השטרות במחזור. שטרי הכסף בני 10 ל"י ירדו מ-23.5 אחוזים ל-18.7 אחוזים, בני 5 ל"י — מ-2.7 אחוזים ל-2.3 אחוזים, בני 1 ל"י — מ-2.0 אחוזים ל-1.9 אחוזים, ואילו בשטרי הכסף בני חצי לירה לא חל כמעט כל שינוי לעומת שנת 1965, והם היו 0.1 אחוז מערך שטרי הכסף במחזור. שטרי הכסף בני חצי לירה נדחקו, למעשה מן המחזור, לאחר הוצאת המטבע בערך זה בשנת 1963. החלפה זו של שטרות במטבעות עדיין נמשכת בקצב איטי.

בשנת 1966 הוכנסו למחזור 2.5 מיליון ל"י במעות חדשות מסדרת האגורות וכן מטבעות בערכים חצי לירה, לירה אחת ומטבעות זיכרון לפי הפירוט דלהלן:

סוג המעות	הערך
(מיליוני ל"י)	
1 אגורה	—
5 אגורות	0.3
10 אגורות	0.6
25 אגורות	0.2
½ ל"י	1.0
1 ל"י	0.2
מטבעות זיכרון	0.2
סך הכול	2.5

בסוף 1966 היו המעות החדשות, הנקובות באגורות (לרבות מעות בנות חצי ל"י ולירה אחת) 76.2 אחוזים מערך כל המעות במחזור, לעומת 74.3 אחוזים בסוף 1965. בסוף שנת 1966 היה הרכב המעות במחזור כדלקמן:

אחוזים	
מעות ישנות (נקובות בפרוטות)	8.8
מעות חדשות (נקובות באגורות)	42.5
מעות בנות ל"י וחצי ל"י	33.7
מטבעות זיכרון	15.0
סך הכול	100.0

ג. מטבע פגום

ערך המטבע שהושמד על ידי "החוליה לביעור שטרי הכסף והמעות שאינם ראויים לשימוש" הסתכם ב־1966 ב־216.1 מיליון ל"י בשטרי כסף, 505 אלף ל"י במעות מחכת ו־11 ל"י במעות נייר. מעות המתכת שהותכו בשנה זו היו ברובן מעות ישנות בנות 25 פרוטות, 50 פרוטות ו־100 פרוטות שהותכו בחוץ לארץ ונמכרו כמתכת. במסגרת פעולות ביעור המטבע שאינו ראוי לשימוש הושמד גם מטבע פגום¹, או מטבע מסדרות קודמות, שנספג מן המחזור לפני שנת 1966.

¹ במשך שנת 1966 הוגשו לבנק ישראל 368 בקשות להחלפת מטבע פגום בסכום כולל של 15,730 ל"י. מאלה אושרו 313 בקשות בסכום כולל של 13,864 ל"י.

לוח כ"א-9

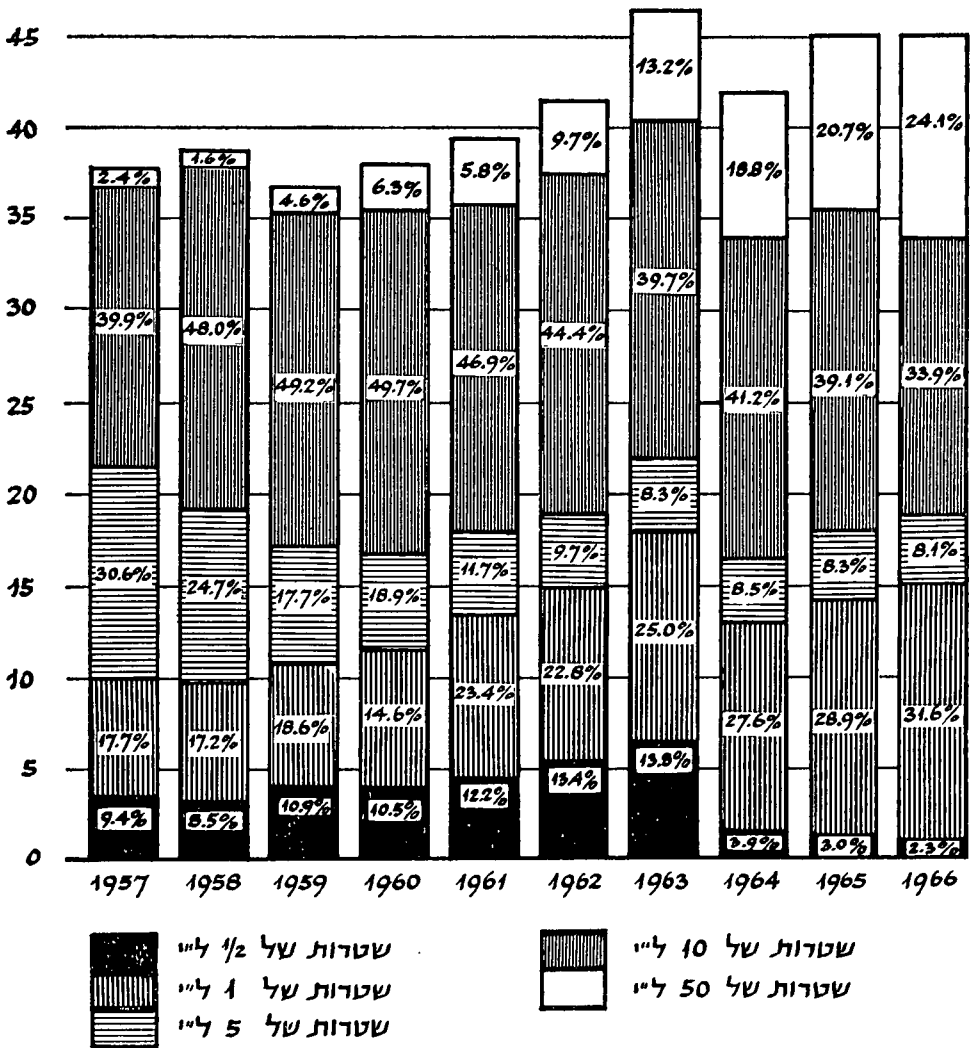
שטרי כסף ומעות במחזור, לפי הערך, 1965 ו-1966

1966		1965		סוף התקופה
(אחוזים)	(אלפי ל"י)	(אחוזים)	(אלפי ל"י)	שטרי כסף
0.1	501	0.1	554	$\frac{1}{2}$ ל"י
1.9	14,324	2.0	13,191	1 ל"י
2.3	17,473	2.7	17,976	5 ל"י
18.7	141,606	23.5	156,771	10 ל"י
77.0	583,680	71.7	478,234	50 ל"י
100.0	757,584	100.0	666,726	סך כל השטרות
				מעות
—	5	—	5	1 פרוטה
0.2	48	0.2	48	5 פרוטות
1.3	301	1.6	316	10 פרוטות
0.7	165	0.8	165	25 פרוטות
2.2	501	2.6	505	50 פרוטות
1.5	337	1.7	338	100 פרוטות
2.7	601	3.0	601	250 פרוטות *
0.1	22	0.1	22	500 פרוטות (כסף)
5.0	1,118	5.5	1,084	1 אגורה
8.5	1,913	8.4	1,668	5 אגורות
21.2	4,748	20.7	4,109	10 אגורות
7.8	1,741	7.7	1,540	25 אגורות
26.1	5,835	24.5	4,885	$\frac{1}{2}$ ל"י
7.6	1,698	7.5	1,489	1 ל"י
				מטבעות זיכרון
0.1	27	0.1	27	$\frac{1}{2}$ ל"י
1.4	307	1.5	307	1 ל"י
7.3	1,625	7.1	1,411	5 ל"י
0.9	201	1.0	201	20 ל"י (זהב)
2.7	600	3.0	599	50 ל"י (זהב)
2.7	594	3.0	594	100 ל"י (זהב)
100.0	22,387	100.0	19,914	סך כל המעות
—	779,971	—	686,640	סך כל המטבע במחזור

* לרבות מעות נייר ומעות כסף.

מספר השטרות במחזור לפי ערכים, 1957 עד 1966

50

ד. סוכנויות לאספקת מזומנים

בשנת 1966 הופעלה סוכנות חדשה בסניף בנק לאומי לישראל בע"מ בירושלים. לבנק ישראל יש עתה סוכנויות בבאר-שבע, חדרה, טבריה, נתניה, פתח-תקוה, צפת ורחובות. סוכנויות אלה מספקות מזומנים למוסדות הבנקאיים שבערי השדה וסופגות את המזומנים העודפים שבקופותיהם. מלבד הסוכנויות בערי השדה, קיימות גם סוכנויות של בנק ישראל במרכזי שלושת הבנקים הגדולים בתל אביב ובסניפיהם בחיפה וכן בסניפו הראשי של בנק לאומי לישראל בע"מ בירושלים. סוכנויות אלה מבטיחות יתר חיסכון וביטחון בהעברת כספים מבנק ישראל ואליו ושיפורים נוספים בעבודה הטכנית הקשורה במחזור שטרי הכסף במשק.

לוח כ"א-10

שמרי כסף במחזור, לפי הערך, 1965 ו-1966
(ממוצע שנתי)

הערך		1965		1966	
		(אלפי ל"י)	(אחוזים)	(אלפי ל"י)	(אחוזים)
1/2 ל"י	0.1	656	0.1	522	0.1
1 ל"י	1.9	12,778	1.9	14,299	1.9
5 ל"י	2.8	18,450	2.8	18,296	2.5
10 ל"י	26.1	172,829	26.1	153,269	21.0
50 ל"י	69.1	457,671	69.1	544,538	74.5
סך הכול		662,384	100.0	730,924	100.0

6. הנפקת מטבע

א. הנפקת מטבעות זיכרון

במשך שנת 1966 הנפיק בנק ישראל מטבע זיכרון אחד לציון יום העצמאות השמונה-עשר למדינת ישראל.¹
לוח כ"א-11 מובא פירוט כל מטבעות הזיכרון שהנפיק בנק ישראל, לכל סוגיהם, עד שנת תשכ"ו ועד בכלל.

ב. מעות במחזור

במשך שנת 1966 הוטבעו עבור בנק ישראל המעות דלהלן:

המעות	מספר היחידות	הערך (ל"י)
1 אגורה	7,835,851	78,358.51
5 אגורות	591,112	29,555.60
10 אגורות	7,450,589	745,058.90
25 אגורות	520,044	130,011.00
1/2 ל"י	3,323,008	1,661,504.00
1 ל"י	340,090	340,090.00
סך הכול	20,060,694	2,984,578.01

¹ המטבע עשוי כסף בתכולה של 90 אחוזים, ערכו הנקוב 5 ל"י, משקלו 25 גרם וקוטרו 34 מילימטר. נושא המטבע הוא "חיי שנים למדינת ישראל".

מטבעות זיכרון שהנפיק בנק ישראל

הכמות שהוטבעה (יחידות)			המיטבעה שבה הוטבע	המטבע
רגיל	קשוט	סך הכול		
מטבעות "חצי שקל"				
25.004	5.000	20.004	אוטרנט	תשכ"א
30.000	10.000	20.000	אוטרנט	תשכ"ב
מטבעות חנוכה — 1 ל"י				
255.000	5.000	250.000	ברן	תשי"ט (תורה אור)
105.000	5.000	100.000	אוטרנט	תשי"ך (דגניה)
20.000	3.000	17.000	אוטרנט	תשכ"א (סאלד)
30.001	10.000	20.001	אוטרנט	תשכ"ב (גבורה)
16.190	6.100	10.090	ברן	תשכ"ג (חנוכיה א')
15.500	5.500	10.000	אוטרנט	תשכ"ד (חנוכיה ב')
מטבעות יום העצמאות — 5 ל"י				
102.000	2.000	100.000	אוטרנט	תשי"ח (מנורה)
105.099	5.000	* 100.099	ברן	תשי"ט (ושבו בנים)
50.000	5.000	54.000	ברן	תשי"ך (הרצל)
25.000	5.000	20.000	אוטרנט	תשכ"א (בר מצוה)
15.500	5.050	10.450	אוטרנט	תשכ"ב (פיתוח)
10.490	4.500	5.990	רומא	תשכ"ג (ימאות)
15.600	4.500	11.100	רומא	תשכ"ד (מוזיאון)
33.002	7.750	25.252	רומא	תשכ"ה (כנסת)
43.003	10.500	32.503	אוטרנט	תשכ"ו (ח"י לישראל)
מטבע זהב				
10.510	—	10.510	ברן	20 ל"י תשי"ך (הרצל)
6.202	** 6.202	—	ברן	50 ל"י תשכ"א/ב (ויצמן)
6.203	6.203	—	ברן	100 ל"י תשכ"א/ב (ויצמן)
7.516	1.502	6.014	ברן	50 ל"י תשכ"ה (בנק ישראל)

* מהם הוחזקו 21,000 יחידות.
** בדו"ח בנק ישראל לשנת 1965 הודפס בטעות "6,002".

לוח כ"א-12

מעות (פדרת אגורות) שהוטבעו עבור בנק ישראל, תש"ך עד תשכ"ו
(הכמות ביחידות)

הערך	המיטבעה	תש"ך 1959/60	תשכ"א 1960/61	תשכ"ב 1961/62	תשכ"ג 1962/63	תשכ"ד 1963/64	תשכ"ה 1964/65	תשכ"ו 1965/66
1 אג'	אי.סי.אי ברן תל אביב	12,768,000	19,262,000	10,600,000	6,000,000	4,950,000	10,000,024	1,680,000
				3,900,000	8,804,000	22,602,241	10,707,625	8,484,502
	סך הכול	12,768,000	19,262,000	14,500,000	14,804,000	27,552,241	20,707,649	10,164,502
5 אג'	אי.סי.אי. ברן תל אביב	8,019,000	10,078,000	11,198,000	1,429,000	21,451	201,281	290,866
			5,000,000 5,012,000					
	סך הכול	8,019,000	20,090,000	11,198,000	1,429,000	21,451	201,281	290,866
10 אג'	אי.סי.אי. ברן תל אביב	14,397,000	7,726,000	8,845,000	3,931,000	3,612,423	200,561	7,276,610
			95,000					
	סך הכול	14,397,000	12,821,000	8,845,000	3,931,000	3,612,423	200,561	7,276,610
25 אג'	ברן אוטרכט תל אביב	4,351,000	2,994,000	882,000	194,000		186,544	320,000
			5,000					
	סך הכול	4,391,000	5,009,000	882,000	194,000		186,544	320,000
1 ל"י	ברן תל אביב				5,593,000	3,761,890	1,551,167	2,139,000
					14,000			
	סך הכול				5,607,000	3,761,890	1,551,167	2,139,000
1 ל"י	ברן תל אביב				4,180,000		166,053	290,000
					32,000			
	סך הכול				4,212,000		166,053	290,000

מטבעת ישראל הועברה מתל-אביב לירושלים, והחלה לפעול בה במסגרת המדפיס הממשלתי, ב-1 באפריל 1966. בכך חודשה מסורת טביעת מטבעות היהודים בירושלים, מסורת שהופסקה לאחר מרד בר-כוכבא.

ריכוז פרטי הנפקת מטבעות הנקובים באגורות, $\frac{1}{2}$ ל"י ו-1 ל"י, שהנפיק בנק ישראל עד שנת תשכ"ו ועד בכלל ניתן בלוח כ"א-12.

ג. ספיגת מעות ושרטות

כמו בשנים הקודמות, נמשכה גם בשנת 1966 ספיגת המעות הישנות הנקובות בפרוטות והחלפת שטרי הכסף בני $\frac{1}{2}$ ל"י במעות בנות אותו ערך. מעות המתכת הנקובות בפרוטות היו בסוף שנת 1966 כ-16 אחוזים מכלל מחזור המעות בערכים שבין אגורה אחת ו-25 אגורות. יש להניח, כי חלק ניכר של יתרה זו מוחזק בידי אספנים. ערך המעות בנות $\frac{1}{2}$ ל"י הגיע בסוף 1966 ל-93 אחוזים מכלל הכמות בערך זה במחזור (שטרי כסף ומעות יחד).

7. מינהל מילווה המדינה

א. מילווה פנים של מדינת ישראל

בסוף 1966 היו בטיפולו של מינהל מילווה המדינה בבנק ישראל 109 סדרות שונות של מילווה המדינה. 21 סדרות של מילווה בלתי צמודים, 20 סדרות של מילווה הצמודים לדולר, 64 סדרות של מילווה הצמודים למדד המחירים לצרכן ו-4 סדרות של מילווה בהצמדה מעורבת. פרטי מילווה אלה ניתנים בלוח כ"א-13.

במשך 1966 הופצו מילווה חדשים בסך 485.1 מיליון ל"י ונפרדו מילווה בסך 364.2 מיליון ל"י. יתרת החוב נטו בניהולו של בנק ישראל, שהיא רק חלק מהחוב הפנימי של המדינה, גדלה איפוא ב-120.9 מיליון ל"י, מ-677.2 מיליון ל"י בסוף 1965 ל-798.1 מיליון ל"י בסוף 1966.

הגידול נטו ביתרת המילווה הבלתי צמודים הגיע ל-82.8 מיליון ל"י, והגידול נטו ביתרת המילווה הצמודים למדד היה 64.5 מיליון ל"י. לעומת זאת, חלה ירידה ביתרת המילווה הצמודים לדולר ב-25.0 מיליון ל"י, וביתרת המילווה בהצמדה מעורבת חלה ירידה ב-1.3 מיליון ל"י.

שיעור הגידול נטו הגבוה ביותר חל בסעיף מילווה בלתי צמודים, והוא נובע כולו מהפצת המילווה קצר המועד. מאז נובמבר 1964 חלה ירידה מתמדת ביתרת המילווה קצר המועד בידי הציבור. מגמה זו נמשכה גם בחודשים ינואר עד מאי 1966. ביוני 1966, במסגרת הסכם בין האוצר ובנק ישראל, הועבר המילווה לידי בנק ישראל כמכשיר לפעולותיו בשוק הפתוח. במסגרת הסכם זה הועברו לממשלה כל התקבולים עד ליתרה של 240 מיליון ל"י, שהסתכמו, ב-85 מיליון ל"י. תנופה להתפתחות הפצת המילווה ניתנה על ידי שינויים שהונהגו בתנאי המילווה וסדרותיו: הונפקה סדרה חדשה ל-3 חודשים, הועלו שיעורי התשואות לציבור והוגדלה עמלת המפיצים. הטבה נוספת למפיצים ניתנה על ידי מתן הזכות לרכוש שטרי אוצר, שהם נכס נזיל לצורך חישוב נזילות המוסדות הבנקאיים, ביחס של 1:3 להפצת המילווה קצר המועד. שטרי אוצר אלה נושאים ריבית בשיעור 9.5 אחוזים, לעומת ריבית מקסימלית של 7.5 אחוזים שמקבלים הבנקים על פיקדון לשנה בבנק ישראל.

שינויים במגמת המדיניות המוניטארית הביאו לשינויים בתנאי הפצת המילווה קצר המועד מנובמבר 1966. יחס שטרי האוצר הוקטן ל-1:5, וכן הוקטנו בהדרגה התשואות לציבור. פעולה שנמשכה גם בתחילת 1967. הפרטים על שיעורי התשואה לפי סדרות המילווה ניתנים בלוח כ"א-14.

הגידול נטו ביתרות המילווה קצר המועד בחודשים יוני עד דצמבר 1966 היה של 114.8 מיליון ל"י, ואילו הירידה בחודשים ינואר עד מאי 1966 היתה בסך 29.2 מיליון ל"י. בסיכום

לוח כ"א 13
מילואות המדינה בשנת 1966 (מילואות פנים)
(אלפי ל"י)

המילואות	מס' הסדרות	סכום הרשאה	יתרת החוב ל-31.12.65	סכום הפצה בשנת 1966	פדיון הקרן בשנת 1966	יתרת החוב ל-31.12.66	תשלומי ריבית בשנת 1966	הפרשי הצמדה על הקרן ¹
1. מילואות לא צמודים								
א. נושאי ריבית								
3½% שטרי ערך 1953/1957	1	104,400	1	—	—	1	—	—
3½% מילואות מלחמה 1954/1959	1	7,500	156	—	17	139	—	—
4% מילואות חובה תשי"ב-1952	1	20,870 ¹¹	6,519	—	1,452	5,066	222	—
2½% מילואות חובה תשי"ג-1953	1	9,021 ¹⁰	3,825	—	619	3,206	94	—
3% מילואות עממי מיוחד תשי"ד-1954	1	74 ²	74	—	—	74	2	—
מילואות חיסכון לשיכון עולים תשי"ז-1957	1	65 ³	65	—	24	41	9	—
6% מילואות קצר מועד תש"ך-1960	4	400,000 ⁴	189,833	374,452	290,308	273,977	13,252	—
6% מילואות קצר מועד תש"ך-1960 (לבנקים)	1	50,000 ⁴	32,251	32,305	30,737	33,820	2,766	—
סך הכול א'	11	—	232,724	406,757	323,157	316,325	16,345	—
ב. נושאי פרסים								
מילואות עממיים	6	41,000	31,611	38 ⁵	198	31,452	1,425	—
איגרות חוב למוכ"ז (מנדטוריות)	4	10,000	1,335	—	636	699	64	—
סך הכול ב'	10	—	32,946	38	834	32,150	1,489	—
סך הכול 1	21	—	265,670	406,796	323,991	348,475	17,834	—
2. מילואות צמודי מדד נושאי ריבית								
6½%, 4½% מילואות ביטחון תשי"ז-1956	1	40,000	3,853	—	1,258	2,595	357	855
6%, 4½% מילואות שיכון עולים תשי"ז-1957	8	70,000	6,694	—	1,671	5,024	550	945
6%, 5½%, 5% מילואות פיתוח תש"ך-1960 — ארוכות מועד	14	350,000	64,436	7,290	2,430	69,297	4,800	1,175
6%, 5%, 4.84% ⁶ מילואות פיתוח תש"ך-1960 — 5-שנים	30	105,000	105,000 ⁷	44,433	—	149,433	868	—
4% מילואות קליטה תשכ"ב-1961	1	13,176	2,490	—	—	15,666	772	—
4% מילואות קליטה תשכ"ב-1962	1	22,916	10,312	—	—	33,228	1,466	—
4% מילואות קליטה וחיסכון חובה תשכ"ג-1963	1	—	3,484	—	—	3,484	—	—
4% חיסכון חובה תשכ"ב-1962 ¹²	1	39,714	39,714	—	6,461	33,253	747	—

6% מילווה חברות ביטוח תשכ"ב-1962
6% מילווה חברות ביטוח תשכ"ה-1965
6% מילווה חברות ביטוח ל-3 שנים

סך הכול 2

3. מילווה צמודי דולר

א. נושאי ריבית

3% מילווה לאומי 1948/1953
3½% טבי דולר תשי"א-1951
3½% שטרי חיסכון צמודי דולר תשי"א-1951
6%, 4½% מילווה ביטחון תשי"ז-1956
6%, 4½% מילווה שיוכו עולים תשי"ז-1957
6% מילווה פיתוח תש"ך-1960

סך הכול א'

ב. נושאי פרסים

מילווה ביטחון תשי"ז-1956
מילווה שיוכו עולים תשי"ז-1957

סך הכול ב'

סך הכול 3

4. מילווה בהצמדה מעורבת נושאי ריבית

6% מילווה פיתוח תש"ך-1960

סך הכול כללי

—	1,538	19,816	—	8,775	11,041	100,000	4
—	—	1,483	—	1,483	—	100,000	1
541	629	6,191	2,024	—	8,215	10,000	2
3,516	11,726	339,470	13,843	78,268	275,045	—	64
—	...	52	5	—	57	—	1
—	810	15,571	7,828	—	23,399	⁸ 75,000	1
—	569	12,077	3,610	—	15,686	⁹ 10,000	1
—	454	6,142	2,832	—	8,974	⁸	1
—	1,164	19,867	5,373	—	25,240	⁸	10
—	1,688	26,870	2,961	—	29,831	⁸	4
—	4,685	80,579	22,608	—	103,187	—	18
—	379	9,704	2,387	—	12,091	⁸	1
—	396	9,153	30	⁵ 14	9,168	⁸	1
—	775	18,856	2,417	14	21,258	—	2
—	5,461	99,435	25,025	14	124,445	—	20
234	819	10,687	1,332	—	12,019	⁷	4
3,750	35,840	798,068	364,190	485,079	677,181	—	109

אי התאמות בסיכום נובעות מעיגול מספרים.

1 הפרשי הצמדה על צמודי המדד בלבד. צמודי הדולר (כולל צמידות מעורבת) משוערכים.

2 כלול בסכום ההרשאה של מילווה עממי נושא פרסים.

3 כלול בסכום ההרשאה של המילווה הצמוד למדד.

4 במקום סדרה שנפדתה ניתן להוציא סדרה חדשה.

5 הפצה נובעת מפדיונות מתוך מלאי החשב הכללי.

6 אם מילווה מסוג "ברירה" יפרו בלא הצמדה, שיעור^א הריבית יהיה 10.76 אחוזים.

7 כלול בסכום ההרשאה של מילווה פיתוח ארוך מועד.

8 סכום ההרשאה וההוצאה נקוב בדולרים של ארה"ב ומגיע ל-25 מיליון דולר. חישוב הסכום בל"י נעשה על פי שער החליפין הרשמי.

9 כל לירה של הערך הנקוב שווה, לפי תנאי ההצמדה, ל-2.80 דולר.

10 הפצה בפועל לסוף 1966.

11 הפצה בפועל לסוף 1966 — כולל שוברי מיסים.

12 סכומי מילווה זה מופקדים, לפי הסכם בין הממשלה ובנק ישראל, בבנק, ואינם עומדים לרשות הממשלה.

שיעורי התשואות נטו לציבור במילווה קצר מועד*, 1.1.1966 עד 1.2.1967

מ"1.2.67	מ"28.12.66 עד 31.1.67	מ"30.11.66 עד 27.12.66	מ"1.6.66 עד 29.11.66	מ"1.1.66 עד 31.5.66	הסדרה
6.66	7.71	7.90	8.10	—	3 חודשים
6.86	7.86	8.10	8.25	7.86	6 חודשים
7.50	8.25	8.50	8.50	8.23	12 חודשים
7.50	8.40	8.77	8.77	8.77	18 חודשים

* לפי ריבית דריבית.

שנתי גדלה אפוא יתרת המילווה ב-85.6 מיליון ל"י. מתוך סכום המכירות בחודשים יוני עד דצמבר הועברו לממשלה במסגרת ההסכם בינה ובין הבנק 85 מיליון ל"י. חלקו של המילווה הבנקאי בגידול השנתי היה 1.5 מיליון ל"י, והיתרות בידי בנק ישראל בסוף השנה היו 3.2 מיליון ל"י — כך שהיתרה שבידי הציבור גדלה אפוא בשנת 1966 ב-80.8 מיליון ל"י, לעומת ירידה בסך 74.9 מיליון ל"י בשנת 1965.

לאחר שהוחל בהנפקת סדרה ל-3 חודשים ביוני 1966, הנפיק בנק ישראל מדי שבוע 4 סדרות של מילווה קצר מועד. בסך הכול הונפקו במשך 1966 194 סדרות של מילווה זה — מהן 7 סדרות מיוחדות לבנקים — ונפדו 179 סדרות — מהן 5 סדרות מיוחדות לבנקים.

בשנת 1966 הגדילה הכנסת את סכום ההרשאה של מילווה פיתוח תש"ך-1960: מ-225 מיליון ל"י ל-350 מיליון ל"י. בשנת 1966 הונפקו 10 סדרות של מילווה פיתוח תש"ך-1960. ל"י עד מ"ה — בערך נקוב של 50 מיליון ל"י. 9 סדרות הן מסוג "ברירה" (תנאי המילווה מפורטים להלן) ואחת, סדרה מ', ארוכת מועד, ל-17 שנה, נושאת ריבית בשיעור 5.5 אחוזים. בהשוואה לשנת 1965, חלה ירידה קלה בהיקף המכירות של מילווה הפיתוח מצד בנק ישראל. סך המכירות של איגרות מסוג "ברירה" הסתכם ב-44.4 מיליון ל"י, לעומת 49.0 מיליון ל"י בשנת 1965, והמכירה של איגרות מהסדרות למועדים ארוכים היו 7.3 מיליון ל"י ב-1966 לעומת 7.7 מיליון ל"י ב-1965. ירידה זו אין משמעותה ירידה בכלל מכירות ניירות ערך מסוג "ברירה" ב-1966, שכן במשך השנה הפיצו כמה מוסדות בנקאיים וכספיים ניירות ערך בעלי תנאים דומים¹.

המילווה מסוג "ברירה" מונפק ל-5 שנים, וייפדה בתום התקופה על פי הגבוה משני החישובים: (א) קרן וריבית צמודות למדד המחירים לצרכן. שיעור הריבית הוא 4.84 אחוזים, לפי חישוב של ריבית דריבית, כלומר 26.66 ל"י לכל 100 ל"י ערך נקוב; (ב) קרן וריבית בלתי צמודות, שיעור הריבית הוא 10.76 אחוזים, על פי חישוב של ריבית דריבית, דהיינו תוספת של 66.66 ל"י לכל 100 ל"י ערך נקוב.

ניתנת אפשרות לפדות את איגרות ה"ברירה" בפדיון מוקדם החל מתום שנתיים ממועד ההנפקה. הפדיון המוקדם יבוצע בחישוב של ריבית דריבית ללא הצמדה, כשהריבית לכל 100 ל"י ערך נקוב היא כדלהלן:

¹ ראה פרק כ' סעיף 1.

מספר החודשים	ל"י	הריבית (אחוזים)
24	22	10.45
30	29	10.72
36	36	10.79
42	43	10.76
48	50	10.67
54	58	10.70

במסגרת מילווה חברות ביטוח תשכ"ג-1962 הוצאו השנה איגרות חוב צמודות למדד המחירים לצרכן בערך נקוב בסך 8.8 מיליון ל"י. האיגרות מונפקות לתקופות של 5 עד 40 שנה, לפי בחירת כל חברת ביטוח ובהתאם לתנאי הפוליסות של ביטוח חיים "ח"ץ" שהיא מוציאה. סך הפיקדונות בבנק ישראל לזכות האוצר במוזמנים לסוף שנת 1966, על חשבון איגרות צמודות מדד וצמודות דולר ממילווה זה, הגיע ל-21.5 מיליון ל"י. טרם הונפקו איגרות מילווה זה צמודות לדולר.

במסגרת מילווה חברות ביטוח תשכ"ה-1965 הוציא האוצר השנה, לראשונה, איגרות חוב צמודות למדד המחירים לצרכן בערך נקוב של 1.5 מיליון ל"י. מועדי הפירעון של האיגרות נקבעו בהתאם לתנאי הפוליסות של ביטוח חיים "ח"ץ 1000". מתוך מילווה חברות הביטוח בסך 10 מיליון ל"י ל-3 שנים נפדו השנה, בהתאם לתנאי המילווה, איגרות חוב בערך נקוב בסך 2 מיליון ל"י.

בשנת 1966 נמשכה חלוקת תעודות מילווה הקליטה מהשנים תשכ"א-1961 ותשכ"ב-1962. כמו כן הוחל בשנה זו בחלוקת תעודות מילווה הקליטה וחסכון חובה תשכ"ג-1963. בסך הכול חולקו השנה תעודות בערך נקוב בסך 16.3 מיליון ל"י ל-445 אלף מוטבים. עקב ההחזרות הרבות של משלוחי תעודות וכדי לעזור לציבור לאתר את תעודותיהם, הפיץ בנק ישראל בכל סניפי הבנקים, סניפי הדואר, עיריות, רשויות ומועצות מקומיות וכן לשכות המודיעין השונות רשימות שמיות של בעלי תעודות מילווה קליטה 1961 ו-1962, שתעודותיהם הוחזרו על ידי הדואר.

היתרה במחזור של 3 הסדרות של מילווה קליטה הגיעה בסוף 1966 ל-52.4 מיליון ל"י. ב-1 באפריל 1966 חל הפדיון הראשון של מילווה חסכון חובה תשכ"ב-1962. שיעור הפדיון הוא רבע מהקרן. כן שולמה ריבית שהצטברה על מילווה זה עבור 3 שנים בשיעור 12 אחוזים.

בנק ישראל משמש כ"בנק מרכז" לאיגרות החוב למוכ"ז של מילווות המדינה ומילווות ציבוריים שהוא מנהל. איגרות החוב שבניהול בנק ישראל, מופקדות לזכות מסלקת הבורסה לניירות ערך. תנועת המסחר היומית מסולקת מדי יום ביומו על ידי המסלקה בחשבונות המתנהלים עם חבריה. בנק ישראל מבצע הפקדות או משיכות בפועל על פי אישורים הניתנים מצד מסלקת הבורסה לחבריה. תשלומי פדיון וריבית מבוצעים במרוכז, ביום התשלום, לזכות מסלקת הבורסה לניירות ערך.

בשנת 1966 נערכו 25 הגרלות פרסים ו-10 הגרלות לפדיון הקרן של מילווות מדינה שונים. החלפת תעודות שטרי חיסכון צמודי דולר תשי"א-1951 הרשומים על שם לאיגרות חוב למוכ"ז, נושאות 3.5 אחוזים ריבית, נמשכה גם השנה.

סך כל תשלומי פדיון קרן והצמדה על הקרן של מילווות המדינה הגיע השנה ל-367.9 מיליון ל"י. מסכום זה היו תשלומי קרן, לרבות הצמדה, על מילווות צמודי דולר 364.2 מיליון דולר, ואילו תשלומי ההצמדה על המילווות צמודי המדד הסתכמו ב-3.7 מיליון ל"י. סך תשלומי הריבית, לרבות הצמדה על הריבית, הסתכמו ב-35.8 מיליון ל"י.

לוח כ"א-15
מילווה פנים בניהולו של בנק ישראל בשנת 1966
(אלפי ל"י)

המילווה	מספר הסדרות	סכום הרשאה	יתרת החוב ל-31.12.65	סכום הפצה בשנת 1966	פדיון קרן בשנת 1966	יתרת החוב ל-31.12.66	תשלומי ריבית בשנת 1966	הפרשי הצמדה על הקרן
1. צמודי מדד נושאי ריבית								
6½%, 6% רשויות מקומיות	2	15,000	1,202	—	301	901	111	168
6% בנק לפיתוח התעשייה — ארוכות מועד	2	25,000	9,446	—	767	8,678	390	395
4.84% ** בנק לפיתוח התעשייה — ל-5 שנים	1	5,000	5,000	—	—	5,000	—	—
6½%, 5½%, 5% טפחות בנק למשכנתאות בישראל בע"מ	14	145,000	81,646	58,863	689	139,820	5,781	257
סך הכול 1	19	—	97,294	58,863	1,757	154,399	6,282	820
2. צמודי דולר								
א. נושאי ריבית								
6% בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ	2	***	14,340	—	2,657	11,683	820	—
6½%, 6% רשויות מקומיות	2	***	3,046	—	749	2,297	184	—
5% חברת הנפט הלאומית לישראל בע"מ	1	10,000	9,477	—	1,521	7,956	414	—
6½% טפחות בנק למשכנתאות בישראל בע"מ	1	***	4,152	—	519	3,633	270	—
סך הכול א'	6	—	31,015	—	5,446	25,569	1,688	—
ב. נושאי פרסים								
הסוכנות היהודית לא"י — מילווה עלייה	1	10,000	5,406	—	2,803	2,603	72	—
סך הכול 2	7	—	36,421	—	8,249	28,172	1,760	—
3. מילווה בהצמדה מעורבת נושאי ריבית								
6% בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ	1	15,000	12,010	—	1,852	10,158	749	380
סך הכול כולל	27	—	145,725	58,863	11,858	192,729	8,791	1,200

אי התאמות בסיכומים נובעות מעיגול מספרים.
* הפרשי הצמדה על צמודי המדד בלבד. צמודי הדולר (כולל צמידות מעורבת) משוערכים.
** אם מילווה יפדה בלא הצמדה שיעור הריבית יהיה 10.76 אחוזים.
*** כלול בהרשאת של צמודי מדד.

ב. מילוות פנים אחרים בניהול בנק ישראל

בסוף שנת 1966 היו בניהולו של בנק ישראל 27 סדרות של מילוות שונים שאותם הנפיקו 5 גופים ציבוריים: טפחות — בנק למשכנתאות לישראל בע"מ, בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ, רשויות מקומיות, הסוכנות היהודית לא"י וחברת הנפט הלאומית לישראל בע"מ. במשך 1966 נוספו 5 הנפקות חדשות של בנק טפחות. סך המכירות הגיע השנה ל-58.9 מיליון ל"י. הפדיונות השנתיים של המילוות השונים הסתכמו ב-11.9 מיליון ל"י. יתרת המילוות גדלה איפוא ב-47.0 מיליון ל"י: מ-145.7 מיליון ל"י בסוף 1965 ל-192.7 מיליון ל"י בסוף 1966. סך כל תשלומי פדיון הקרן והצמדת הקרן של המילוות השונים הגיעו ב-1966 ל-13.1 מיליון ל"י. תשלומי הקרן, לרבות הצמדה, על המילוות צמודי הדולר הגיעו ל-11.9 מיליון ל"י, ותשלומי ההצמדה על המילוות צמודי המדד הסתכמו ב-1.2 מיליון ל"י. סך תשלומי הריבית, לרבות הצמדה על הריבית, הגיעו ל-8.8 מיליון ל"י. בשנת 1966 נערכו 2 הגרלות פרסים ו-7 הגרלות פדיון הקרן של המילוות השונים.

ג. מילוות חוץ

בנק ישראל מטפל בהמרה ופדיון מוקדם של איגרות החוב של מילוות העצמאות והפיתוח. ההמרה נעשית בהתאם לתנאי המלווה, לפי הסכם עם הסוכן הפיסקאלי של ישראל בארצות הברית — "צייו מנהטן בנק" — ובכפיפות להוראות אגף מטבע חוץ במשרד האוצר. ב-1 במאי 1966 חל תאריך הפדיון הסופי של מילווה העצמאות, שהופץ בשנים 1951 עד 1954 בסכום כולל של 145.5 מיליון דולר. המכירות ברוטו של מילווה העצמאות הסתכמו ב-145.5 מיליון דולר. 56.9 מיליון דולר נפדו בפדיון מוקדם, מזה 51.9 מיליון דולר בלירות ישראליות ו-5.0 מיליון דולר בדולרים. 5.9 מיליון דולר הוחלפו לאיגרות של מילווה הפיתוח, והיתרה בסך 82.7 מיליון דולר נפתה במועדי פירעונה: 51.7 מיליון דולר בשנים קודמות ו-31.0 מיליון דולר במאי 1966. הפצת מילווה הפיתוח עד סוף 1966 הסתכמה ב-761.1 מיליון דולר ברוטו.

לוח כ"א-16

מילוות חוץ שניהולם בישראל רוכז בידי בנק ישראל, 1966

(אלפי דולרים)

המילווה	הפצה בפועל עד סוף 1966	הפדיון * עד סוף 1966	הסכום במחזור בסוף 1966	המרות בישראל 1966	ריבית ששולמה בישראל ב-1966
מילווה עצמאות	145,533	145,533	—	311	41
מילווה פיתוח					
סדרה א'	234,140	148,913	85,227	2,505	316
סדרה ב'	293,620	111,338	182,283	10,576	726
סדרה ג'	233,363	33,136	200,226	4,915	187
סך הכול	906,656	438,920	467,736	18,307	1,270

* איגרות שנפדו בל"י, בדולרים או שהופדו באיגרות מאוחרות יותר.

המרת איגרות החוב של מילווה העצמאות והפיתוח בלירות ישראליות הסתכמה בשנת 1966 ב־18.3 מיליון דולר, לעומת 17.3 מיליון דולר ב־1965. 49.3 אחוזים מתמורת האיגרות שהומרו שימשו למימון השקעות של משקיעי חוץ במפעלים מקומיים, 22.0 אחוזים הוציאו תיירים למימון הוצאות שהותם בישראל, והיתרה — 28.7 אחוזים — הועברה לארץ כתרומות או מתנות למוסדות ולתושבי הארץ.

8. הפיקוח על המוסדות הבנקאיים והכספיים

בסוף שנת 1966 נמצאו בפיקוחה של מחלקת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל 84 מוסדות בנקאיים וכספיים, לעומת 89 מוסדות בסוף שנת 1965.

לוח כ"א-17

מוסדות בנקאיים וכספיים בפיקוח בנק ישראל, 1965 ו־1966

סוג המוסד	סוף התקופה	1965	1966
בנקים מסחריים	28	28	28
אגודות שיתופיות לאשראי	20	20	18
בנקים למשכנתאות	19	19	19
מוסדות כספיים	22	22	19
סך הכול	89	89	84

במשך 1966 לא חלו שינויים במספרי הבנקים המסחריים והבנקים למשכנתאות ולהשקעות. "קופת מילווה 'העולה' אגודה הדדית בע"מ" העבירה את עסקיה הבנקאיים ל"בנק לאומי לישראל בע"מ", ואילו "קופת מילווה וחיסכון 'שעריים' אגודה הדדית ברחובות בע"מ" העבירה את עסקיה הבנקאיים ל"בנק זרובבל אגודה שיתופית מרכזית בע"מ". המוסדות "קופת הקואופרטיבים בע"מ", "ששון נאוי ובניו, חברה למימון והשקעות בע"מ" ו"ניר בע"מ", פסקו לפעול כמוסדות כספיים.

א. ביקורת

במשך שנת 1966 נערכו 63 ביקורות במוסדות הבנקאיים והכספיים. נושאי הביקורת היו: ביקורת כללית, בדיקות חלקיות של תיווך בשטרות, אשראי מוכון, אשראי דוקומנטרי, פיקדונות לזמנים קצובים ובדיקות פתע שונות. כמו כן הוחל ב־1966 בביצוע סקר במוסדות הבנקאיים על הדיווח היומי של הנוטיות בעקבות נקיטה בדיווח זה החל ב־30 ביוני 1966. בביקורות הכלליות בדקה המחלקה במיוחד תופעות של מתן אשראי לכמה לקוחות, וכן מתן התחייבויות ביחס אליהם, בסכומים גדולים יחסית להונם של המוסדות המבוקרים. כן היה צורך להעיר לגבי סוגי הביטחונות, טיבם וגובהם, לעומת כלל חבותם של הלקוחות. בביקורות אלו הושם הדגש גם בבדיקת הסכומים השונים שהופרשו על ידי המוסדות המבוקרים, ובכלל זאת ההפרשה לחובות מסופקים והעתודה לפיצויי פרישה של העובדים. עסקות התיווך בשטרות נבדקו כדי לברר אם הן ממלאות אחרי התנאים המינימליים של עסקות מסוג זה, כפי שפורטו בחוזר המפקח על הבנקים מיום 9 בדצמבר 1963. בבדיקות אלו

נמצאו עסקות שלא מילאו אחר תנאים אלה והיה צורך לפסול אותן כעסקות תיווך. המבקרים עמדו על כך כי תהיה הפרדה ברורה בין עסקות תיווך שנעשו בערבות המוסדות לבין עסקות שנעשו ללא ערבותם. לגבי עסקות ללא ערבות, נתבקשו המוסדות לציין באופן ברור במסמכים השונים הנוגעים לעסקה, כי זו בוצעה ללא ערבות. לגבי עסקות אלו נבדקו גם השטרות שבתיווך המוסדות, כדי לברר אם אין ביניהם שטרות שאינם מסחריים, כגון שטרות טובה.

הבדיקה של גובה האשראי שהוענק לקוחות והביטחונות שנתקבלו כנגדו, נעשתה גם במסגרת בדיקות של סדרי הסליקה במוסדות שונים ושל שיקים שלא כובדו ושהוחזרו באמצעות המסלקות. בבדיקות אלו נמצאו מקרים רבים של משיכת שיקים על ידי לקוחות מבלי שיהיה להם כיסוי, וכן של קבלת אשראי על ידי לקוחות בסכומים העולים על אלה שאושרו להם על ידי הנהלות המוסדות, או ללא ביטחונות נאותים.

במספר בדיקות נמצאו גם ליקויים ברישום בספרי הנהלת החשבונות ובדיווחים השונים שהמחלקה מקבלת מהמוסדות.

הביקורת בחנה במסגרת עבודתה את שאלת קיומן ומידת יעילותן של יחידות הבקרה והביקורת הפנימית בכל מוסד. באותם המוסדות, שבהם נתברר שלא קיימת ביקורת פנימית או שהבקרה והביקורת בהם נמצאו בלתי יעילים נדרשו המוסדות לתקן את המצב.

תוך כדי ביצוע הביקורת ובסיומה, נשלחו למוסדות המבוקרים דו"חות ביקורת, וכן קיימה המחלקה דיונים עם הנהלות המוסדות האלה, כדי להבטיח תיקון הליקויים שנמצאו במהלך הביקורת.

בכמה מקרים נאלצה המחלקה לנקוט באמצעים נוספים, כשממצאי הביקורת חייבו זאת, וביניהם המקרים דלהלן:

מוסד בנקאי אשר הביקורת בו העלתה שספריו נוהלו בצורה בלתי תקינה ואשר הדינים וחשבונות שהמציא למחלקה לא התאימו לרישום בספריו, נדרש להכניס שינויים ארגוניים שונים כדי להבטיח שהרישום והדיווח יתנהלו בצורה תקינה. בעקבות דיונים בממצאי הביקורת עם הנהלת המוסד, הוחלפו כמה עובדים במוסד, וכן תוקנו הדו"חות שהוגשו למחלקה.

בדיקה במוסד בנקאי אחר העלתה אף היא ליקויים בשטח הרישום בהנהלת החשבונות ובדיווח למחלקה. כן התברר שמנהל המוסד העניק אשראי בסכום גדול ללקוח אחד ללא קבלת אישור לכך מהנהלת המוסד וללא קבלת ביטחונות מספיקים. בעקבות הבירורים שהתנהלו עם הנהלת המוסד, הוחלט על ידי ההנהלה לשחרר את המנהל מתפקידו.

בעקבות תלונה שנתקבלה במחלקה מלקוח בסניף של אחד המוסדות, נערכה בדיקה באותו סניף אשר גילתה ליקויים בניהול הקופה וספרי החשבונות בסניף, שבהם היה מעורב מנהל הסניף. ממצאי הביקורת הובאו לידיעתה של הנהלת המוסד אשר החליטה לפטר את מנהל הסניף ועובד נוסף שסייע לו בפעולותיו.

1. ביקורת בבנק י. ל. פויכטונגר בע"מ

במחצית השנייה של שנת 1966 נערכה ביקורת שגרית על ידי המחלקה בבנק י. ל. פויכטונגר בע"מ, אשר גילתה כי חלק מבעלי המניות של הבנק קיבל אשראי במישרין מהבנק, או בעקיפין, באמצעות חברות בנות ושלובות, וכן הוצאו לטובתם ערבויות על ידי הבנק בסכומים ניכרים שחרגו מכל מסגרת סבירה ביחס להיקף עסקי הבנק. חובות אלה מובטחים בעיקר בשעבודים על נכסי דלא נידי שאינם ניתנים כיום למימוש מידי בלא לגרום הפסד ניכר.

התברר, כי חובות אלה גדלו באופן ניכר, במיוחד במחצית השנייה של השנה והדבר נתאפשר על ידי הרחבה ניכרת בעסקי התיווך בשטרות הן בערבות הבנק והן ללא ערבותו, וכן על ידי גיוס פיקדונות לזמנים קצובים, אשר שיעור הנזילות לגביהם הוקטן ל-10 אחוזים החל ביום 1 בספטמבר 1966.

עסקות התיווך ללא ערבות הורחבו בשנה האחרונה, על אף דרישות חוזרות ונשנות

מצד המפקח על הבנקים להפסיק את התיווך בשטרות ללא ערבות. התברר גם, כי החובות של הקבוצה השלטת בבנק זה גדלו בחודשים האחרונים של 1966 גם בעקבות זה שקבוצה זו רכשה את השליטה בבנק אלרן בע"מ. במהלך הביקורת התעורר חשד, כי הבנק שעבד ניירות ערך של לקוחות להלוואה שקיבל. פרטים על מקרה זה הועברו לידיעתו של היועץ המשפטי לממשלה. מפאת חומרת הממצאים בביקורת זו, קיים המפקח דיונים עם הנהלת הבנק, כדי לברר אם ניתן למנוע את הסתבכותו הנוספת של המוסד. כמו כן קיים נגיד בנק ישראל התייעצויות עם ראש הממשלה, שר האוצר ושר המשפטים לגבי הצעדים שיהיה צורך לנקוט בהם במקרה זה. בהתייעצויות אלו, שהתקיימו בחודש נובמבר 1966, הוחלט כי במקרה שלא תימצא דרך להבראת הבנק, יקבל עליו בנק ישראל להחזיר לכל המפקדים בבנק י. ל. פויכטונגר בע"מ את כספם במועדי הפירעון של הפיקדונות, וכן ישלם במועדן את ההתחייבויות שהוציא הבנק. כמו כן, הוחלט לדחות נקיטת אמצעים מצד בנק ישראל נגד הבנק לתקופה של חודשיים, וזאת כדי לתת הזדמנות להנהלת הבנק לגייס הון נוסף לבנק, או למכור את מניות הבנק למשקיעים חדשים. דחייה זו ניתנה לאחר קבלת הבטחות מהנהלת הבנק שהמיווג המתוכנן עם בנק אלרן בע"מ לא יבוצע הלכה למעשה, יוחזרו תוך תקופה זו נכסים מסויימים וחובות הקבוצה השלטת בבנק לא יגדלו.

במחצית חודש ינואר 1967 — לאחר שהתברר כי הנהלת הבנק אינה מסוגלת להבריא את מצבו של הבנק, הוסכם — על דעת הממשלה — בין נגיד בנק ישראל לבין הנהלת בנק י. ל. פויכטונגר בע"מ על דבר מינוי מנהל ממונה וחברי דירקטוריון אשר ינהלו את הבנק ואת בנק אלרן בע"מ — אשר התנהל על ידי אותה הנהלה — לאחר שמועצת המנהלים הקיימת הגישה את התפטרותה.

ביום 24 בינואר 1967 פורסמה ברבים הודעה של בנק ישראל על ניהול בנק י. ל. פויכטונגר בע"מ ובנק אלרן בע"מ. בהודעה זו הודיע בנק ישראל לציבור כי הוא עשה סידורים שכל בעל פיקדון בכל אחד משני הבנקים יוכל לקבל את כספו בחזרה בכל עת בהתאם לתנאי הפיקדון. כמו כן, יקוימו במועדן הערבויות וההתחייבויות החוקיות האחרות של בנקים אלה.

2. "קופת אחוה" — אגודה שיתופית לאשראי וחסכון בע"מ

בביקורת שנערכה באגודה זו נתגלו ליקויים רבים בשטחי פעולה שונים. ניתן אשראי ללא ביטחונות מתאימים ומבלי לדאוג ליכולת הפירעון של הלווים. נתגלו חובות מסופקים בסכומים גדולים לעומת הפרשה בלתי מספיקה כנגד חובות אלה. נמצאו ליקויים בדוחות שהגיש המוסד והתעורר חשש לגבי כושר הפירעון של האגודה.

במהלך הביקורת קיימה המחלקה דיונים עם הנהלת האגודה והעמידה בפניה את חומרת הממצאים שנתגלו. בעקבות דיונים אלה פוטרו מנהל האגודה ושני עוזריו.

המחלקה המשיכה בטיפול לתיקון הליקויים שנתגלו בביקורת, וכן לחיפוש דרכים לשיקומה של האגודה. הנהלת החדשה של האגודה, שנבחרה באסיפה הכללית השנתית שנתקיימה בנובמבר 1966, ניהלה משא ומתן למיזוג עסקיה עם "קופת עליה", אגודה שיתופית לאשראי וחסכון בע"מ. בחודש פברואר 1967 הועברו עסקיה של קופת אחוה לקופת עליה.

ב. הסחר בשטרות

בשנת 1966 נמשכה ההתרחבות בעסקות התיווך בשטרות (שטרות שנסחרו והלוואות שהועברו באמצעות המוסדות הבנקאיים). היתרה הכוללת של עסקות אלו עלתה מ-774 מיליון ל"י בסוף 1965 ל-1,021 מיליון ל"י בסוף 1966 — עלייה בסך 247 מיליון ל"י, שהן 32 אחוזים, לעומת עלייה בסך 161 מיליון ל"י — 26 אחוזים בשנת 1965.

יתרת העסקות שבוצעה ללא ערבותם של המוסדות הבנקאיים ירדה מ-161 מיליון ל"י בסוף 1965, עת היא הייתה 21 אחוזים מכלל עסקות התיווך בשטרות, ל-143 מיליון ל"י בסוף 1966, ול-14

אחוזים מכלל העסקות הנדונות. ירידה בהיקף העסקות ללא ערבות הושגה בעיקר בעקבות דרישות מחלקת הפיקוח על הבנקים מהמוסדות הבנקאיים להקטין את היקף העסקות הללו בהדרגה עד לחיסולן הסופי. דרישות אלה הועמדו בפני המוסדות בעקבות דיונים בנושא זה, שהתנהלו בוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות בסוף שנת 1965. בדיונים אלה הוחלט, כי יש לחייב את המוסדות הבנקאיים לבצע עסקות תיווך אך ורק בערבותם, וזה כדי למנוע תקלות, הן לציבור הלקוחות הרוכש שטרות שאין עליהם ערבות והן למוסדות הבנקאיים המבצעים עסקות כאלו.

לאחר הסתבכותו של בנק י. ל. פויכטונגר בע"מ והתוצאות שנגרמו בשל כך לציבור שהשקיע כספו בתיווך בשטרות ללא ערבות באמצעות אותו בנק, חלה בראשית 1967 ירידה תלולה בהיקף העסקות מסוג זה.

ג. דיווח יומי על נזילות

לאחר דיונים ממושכים בוועדה לקביעת שיטת ניהול חשבונות אחידה בבנקים, דיונים אשר התרכזו בבעיות הטכניות הכרוכות בהכנת דיווח יומי, כגון חשבונות במטבע חוץ וסכומים במעבר, ולאחר שהבנקים הגדולים הפעילו מחשבים אלקטרוניים לניהול חשבונותיהם, דבר שאפשר להם להתגבר בקלות על רוב הקשיים הללו, הוחלט להנהיג דיווח יומי על הנזילות בכל המוסדות הבנקאיים החל מחודש יולי 1966 – דיווח שבוצע על ידי מספר מוסדות בנקאיים מזה מספר שנים. הדיווח היומי מאפשר גם לכל הנהלה מעקב שוטף אחר פעולות הסניפים ואחר מגמות ההתפתחות בעסקי המוסד.

למוסדות הכספיים ניתנה הברירה להגיש את דו"חותיהם, אם בצורת הדיווח היומי כדרך שנדרשו המוסדות הבנקאיים, ואם בצורת הדיווח החודשי כדרך שנהגו בה עד כה.

ד. ערבויות להבטחת אשראי

כתוצאה מהנהגת הדיווח היומי על הנזילות החל מחודש יולי 1966, אשר אפשר מעקב מהיר יותר אחרי מצבו של כל מוסד, פורסם בחתימת נגיד בנק ישראל בסוף חודש נובמבר 1966 צו הבנקאות (שיעורי ערבויות להבטחת אשראי) (תיקון) תשכ"ז-1966, שלפיו תיקבע מכסת הערבויות להבטחת אשראי אשר מותר למוסד בנקאי, או מוסד כספי, לתיתה בחודש מסוים, בהתאם לנתוני היום האחרון לחודש שקדם לאותו חודש, במקום לפי המצב ביום האחרון בחודש שקדם לחודש החולף, כפי שנקבעה המכסה קודם לכן.

היקף הערבויות מוגבל, בהתאם לחוק, לסכום הקטן שביני הסכומים דלהלן: פי שלושה מהונו העצמי של כל מוסד בנקאי או כספי, או פי אחד וחצי מנכסיו הכספיים.¹

יתרת הערבויות להבטחת אשראי, הכוללת ערבויות בקשר עם תיווך שטרות וכן ערבויות כספיות אחרות ליום 31.12.66, הגיעה ל-1,243.6 מיליון ל"י, לעומת יתרה בסך 940.8 מיליון ל"י ב-31.12.65, כלומר חלה עלייה בסך 302.8 מיליון ל"י.

ה. מאזנים שנתיים של הבנקים המסחריים

כפי שנתבקשו על ידי המפקח על הבנקים בחזור מיום 7.12.65, ערכו הבנקים המסחריים את מאזניהם השנתיים, החל במאזן לסוף שנת 1965, לפי ההנחיות ודוגמת המאזן שצורפו לאותו חוזר. המאזנים בצורתם החדשה אפשרו לקבל תמונה ברורה יותר מבשנים קודמות על הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנקים השונים והתנודות שחלו בהם במשך השנה.

¹ ראה בנק ישראל, דין וחשבון 1965, ירושלים, מאי 1966 עמ' 406.

לקראת סוף שנת 1966 קיים המפקח על הבנקים פגישות עם ועדת הקשר של לשכת רואי החשבון בישראל וכן עם מנהלי מוסדות בנקאיים ורואי החשבון של אותם מוסדות והדגיש בפניהם את החשיבות הרבה המיוחסת ליצירת הפרשות כנגד חובות מסופקים וכן הפרשות לכיסוי ירידת ערכן של השקעות שונות, בסכומים העולים על ההפסדים הצפויים מעסקות אלה כפי שהם מוערכים לתאריך המאזן השנתי.

ו. הכוונת האשראי

ביצוע ההכוונה האכותית של האשראי מהמוסדות הבנקאיים והכספיים, הוא בטיפול של מחלקת הפיקוח על הבנקים כשעיקר פעולותיה מרוכז, כבעבר, בהפעלת הקרנות למימון היצוא. במסגרת הקרן למימון היצוא התעשייתי (למעט מימון היהלומים) הגיע מימון הייצור והקניות המקומיות בסוף שנת 1966 ל-102.5 מיליון ל"י, לעומת 76.0 מיליון ל"י בסוף 1965, ומימון משלוחי היצוא הגיע בסוף 1966 ל-67.2 מיליון ל"י לעומת 47.1 מיליון ל"י בסוף 1965. יתרת המימון ליצוא תעשייתי מקרן זו הגיעה איפוא בסוף שנת 1966 ל-169.7 מיליון ל"י, לעומת 123.1 מיליון ל"י בסוף 1965 — גידול בסך 46.6 מיליון ל"י או 38 אחוזים. הגידול ב-1965 היה 26.6 מיליון ל"י ו-27.6 אחוזים.

בשנת 1966 הונהגו שינויים בתנאי המימון של תעשיית היהלומים. מכסת האשראי המוקצבת לכל יהלומן, לגבי מימון יהלומים גולמיים שנמסרו ליהלומן לעיבוד, נקבעה, כבעבר, בהתחשב במספר העובדים במפעלו, בסוג האבנים שהוא מעבד ובמחירן. ברם, התקרה המקסימלית של האשראי, שיכול היה יהלומן לקבל במסגרת מכסה זו, הוקטנה פעמיים במשך 1966. החל ב-1 ביוני 1966 זכאי היה היהלומן לקבל מימון בסכום שאינו עולה על 90 אחוזים מערך היהלומים שנמסרו לו בנאמנות מצד הבנק לשם עיבודם, בעוד שקודם לכן קיבל מימון בגבולות של 95 אחוזים מערך זה. החל ב-1 בנובמבר 1966 ואילך זכאי היהלומן לקבל אשראי בגבולות של 85 אחוזים בלבד. אשראי כנגד יהלומים גולמיים או מלוטשים, הנמסרים בנאמנות לשם הצגתם למכירה, ניתן לתקופה של שבוע ימים בלבד, עם אפשרות להאריכה לשבוע נוסף בתנאי שבתום השבוע הראשון יוצגו היהלומים על ידי היהלומן בפני הבנק המממן.

יתרת האשראי שניתנה ליהלומנים במסגרת הקרן למימון היצוא עלתה במשך השנה והגיעה לסך 103.5 מיליון ל"י בסופה, לעומת 88.1 מיליון ל"י בסוף 1965 — גידול בסך 15.4 מיליון ל"י. נוסף על המימון במטבע ישראלי במסגרת קרן זו, ניתן, באישור בנק ישראל, אשראי במטבע חוץ למימון יצוא. אשראי זה הסתכם בסוף 1966 ב-27.5 מיליון ל"י, לעומת 31.5 מיליון ל"י בסוף 1965. מהיתרה בסוף 1966 ניתנו 14.6 מיליון ל"י ליהלומנים (23.6 מיליון ל"י בסוף 1965) והשאר ניתן לחברות יצוא.

מימון במטבע חוץ ליבוא לשם יצוא ניתן במסגרת קרן מיוחדת (ראה לעיל סעיף 4 ב' "נכיון משנה"). יתרת המימון במסגרת קרן זו לתעשיית היהלומים הגיעה בסוף 1966 ל-78.1 מיליון ל"י, לעומת 61.2 מיליון ל"י בסוף 1965.

הרחבה ניכרת חלה ב-1966 בהיקף הקרן למימון היצוא החקלאי. יתרת האשראי שניתן מקרן זו למימון גידולים חקלאיים המיועדים ליצוא הגיע בסוף 1966 ל-6.1 מיליון ל"י, ואילו יתרת האשראי מאותה קרן, שניתנה למשלוחי יצוא, הגיעה לסך 7.8 מיליון ל"י. סך יתרת המימון מהקרן הגיע בסוף 1966 ל-13.9 מיליון ל"י, לעומת 6.9 מיליון ל"י בסוף 1965.

קרן למימון התיירות הופעלה ב-1 בדצמבר 1965, ובמסגרתה אושרו אשראים לבתי מלון המיועדים לתיירים על פי המלצות משרד התיירות. ההסדרים לגבי מקורות המימון ושיעורי הריבית בקרן זו זהים לאלו הקיימים בקרנות האחרות למימון היצוא. יתרת האשראי שניתן מהקרן בסוף 1966 הגיעה ל-1.9 מיליון ל"י.

בתנאי הקרן להון חוזר לתעשייה ("קרן ב'") לא חלו השנה שינויים. עם זאת, הוחלט ליצור

בתוך הקרן הכללית קרן מיוחדת בת 2.5 מיליון ל"י שנועדה למתן הלוואות לבעלי מלאכה ותעשייה זעירה. מתוך קרן זו ניתנו אישורים להלוואות בסך 2.3 מיליון ל"י, ואילו יתרת האשראי למעשה בסוף 1966 הגיעה ל-1.6 מיליון ל"י. במסגרת הקרן הכללית ניתנו אישורים להלוואות חדשות בסך 28.3 מיליון ל"י, ויתרת האשראי לסוף 1966 הגיעה ל-33.4 מיליון ל"י, לעומת 19.9 מיליון ל"י בסוף 1965 — ו-8.3 מיליון ל"י בסוף 1964.

ז. ריכוז אינפורמציה

המוסדות הבנקאיים מגישים למחלקת הפיקוח על הבנקים, אחת לשלושה חודשים, נתונים על לוויים שקיבלו אשראי בסך 100.000 ל"י ומעלה. בסוף 1966 היה אשראי זה 63 אחוזים מכלל האשראי שנתנו המוסדות הבנקאיים לציבור. המחלקה מרכזת נתונים אלה וממציאה לכל המוסדות הבנקאיים המדווחים פרטים על סכום חובותיהם של לוויים אלה מבין לקוחותיהם.

לוח כ"א-18

ריכוז אינפורמציה לגבי לוויים גדולים, 1965 ו-1966

סוף 1966	סוף 1965	
36	37	מספר המוסדות הבנקאיים שדיווחו
1,669	1,507	מספר הלוויים שעליהם נמסרה אינפורמציה
1,843.1	1,589.3	סך כל ההלוואות שנכללו בטפסי האינפורמציה (מיליוני ל"י)
62.9	65.8	חלקן בכלל ההלוואות שנתנו המוסדות הבנקאיים (אחוזים)

החל בסוף חודש מארס 1965 מגישים המוסדות הבנקאיים המממנים אשראי ליהלומנים, בסוף כל חודש, את רשימת היתרות של כל ההלוואות שנתנו למימון תעשיית היהלומים. המחלקה מרכזת רשימות אלה ומחזירה העתק אחד מהן לכל מוסד בנקאי מדווח, כשליד שמו של כל יהלומן מופיע סך כל חובותיו בקשר לעסקי יהלומים לכל הבנקים שדיווחו עליו.

ח. רשימת חותמי שטרי חוב שלא פרעו שטרותיהם ביום הפירעון

מחלקת הפיקוח על הבנקים מרכזת נתונים על חותמי שטרות שלא פרעו שטרותיהם ביום הפירעון ושולחת נתונים אלה במרוכז למוסדות המדווחים. במשך שנת 1966 דיווחו המוסדות על שטרות שלא נפרעו, שסכומם היה 2,000 ל"י או יותר, במקום סך 3,000 ל"י או יותר, כפי שהיה הדיווח בסוף שנת 1965. בתקופה זו הגיע הממוצע השבועי של מספר השטרות שעליהם דיווחו המוסדות כבלתי נפרעים במועד, ל-708, וסכומם הגיע ל-3.3 מיליון ל"י. בחודש אפריל 1966 הסתמנה עלייה ניכרת והממוצע השבועי של מספר השטרות שלא נפרעו הגיע ל-832 וסכומם — ל-4.4 מיליון ל"י.

דיווח על שמרי חוב שלא נפרעו במועד, 9.1.1966 עד 6.1.1967

התקופה	מספר השבועות	סך כל השטרות	ממוצע שבועי		
		(מט"פ)	(אלפי ל"י)	(מט"פ)	(אלפי ל"י)
1.4.66-9.1.66	12	7,955	37,852	663	3,154
1.7.66-3.4.66	13	10,482	49,130	806	3,779
7.10.66-3.7.66	14	9,519	43,115	680	3,080
6.1.67-9.10.66	13	8,862	41,540	682	3,295
6.1.67-9.1.66	52	36,818	171,637	708	3,327

ט. סניפי המוסדות הבנקאיים

בסוף שנת 1966 הגיע מספר סניפי המוסדות הבנקאיים בישראל, פרט למשרדיהם הראשיים, ל-690, לעומת 668 סניפים בסוף 1965. תוספת הסניפים בשנת 1965 הגיעה איפוא ל-22, אותה תוספת שהיתה בשנת 1965. מתוך תוספת זו היו 20 סניפים חדשים, ו-2 סניפים היו משרדים ראשיים של אגודות שיתופיות לאשראי שהפכו לסניפי מוסדות בנקאיים.

בחודש מארס 1966 אישרה הכנסת את החוק לתיקון פקודת הבנקאות (מספר 8), תשכ"ו-1966, שלפיו הוארך עד 30.6.71 תוקף סמכויות נגיד בנק ישראל בעניין מתן היתרים לפתיחת סניפים, אשר עמדו לפוג ב-31.3.66. בהתאם לתיקון החדש ניתן יהיה לתת היתר לפתיחת סניף חדש, תוך כדי הגבלת תוקפו בתנאים, או תוך כדי הגבלתו בזמן או לסוג עסקים מסויים בלבד. בהתאם לחוק זה, צריכים התנאים למתן ההיתר להיות קשורים קשר סביר לנסיבות שעל יסודן נתבקש ההיתר. לפיכך קיימה בשנת 1966 ועדת המשנה של המועצה המייעצת של בנק ישראל לענייני סניפים מספר ישיבות, שבהן נדונו מחדש ההנחיות למתן היתרים לפתיחת סניפים. ההנחיות החדשות טרם סוכמו.

על רקע המצב הכלכלי השורר במשק ובהתחשב בהיקף האבטלה באזורי הפיתוח, הוחלט להתיר למוסדות הבנקאיים לפתוח עד סוף שנת 1967 סניפים באזורי פיתוח, וזאת מחוץ למכסת הסניפים הרגילה המאושרת מדי שנה על ידי נגיד הבנק לאחר התייעצות בוועדת המשנה. המוסדות הבנקאיים הגישו את הצעותיהם ומתוכן אישר הנגיד פתיחת 6 סניפים חדשים באזורי פיתוח.

י. הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות

בשנת 1966 החליט נגיד בנק ישראל להרחיב את מסגרת הוועדה, בעיקר על ידי הוספת חברים שאינם בנקאים. הרכב הוועדה לאחר הרחבתה הוא ה"ה א' שמעוני (יו"ר), י' ארנון, א' בבלי, ה' בורלא, ח' ברקאי, י' וקסלר, א' זברסקי, ש' זק, א' להמן, ק"א מוסברג, י' פוט, י' פורדר, א"א קירשנר, ד' רקנאטי וד' שוהם.

בתחילת השנה החלה הוועדה בדיון במצב מערכת הבנקאות ובעבודת מחלקת הפיקוח על הבנקים בשנת 1965. בדיון זה מסר המפקח על הבנקים סקירה מפורטת על הליקויים שנתגלו במהלך הביקורת במוסדות הבנקאיים ועל הצעדים שננקטו לתיקון ליקויים אלה. המפקח על הבנקים הפנה את תשומת לב הוועדה לכך, כי החוק הקיים אינו נותן בידי, בכל מקרה, סמכויות

מתאימות כדי להביא לתיקון הפגמים המתגלים. הוחלט איפוא, כי תמונה ועדת משנה מבין חברי הוועדה ועמה יוועץ המפקח על הבנקים בטיפול בליקויים חמורים המתגלים במהלך הביקורת.

כן הוחלט להציע תיקון לפקודת הבנקאות, אשר יעניק למפקח על הבנקים סמכויות חדשות שיאפשרו לו לדרוש מכל מוסד בנקאי לתקן פגמים שנתגלו בביקורת וכן להפסיק פעולות מסוימות אם הוא סבור שהדבר דרוש כדי למנוע תקלות. ניסוח הצעת החוק הועבר לוועדת משנה מצומצמת, ולאחר פרסום פרשת הסתבכותו של בנק י. ל. פויכטונגר בע"מ הוחלט להרחיב את מסגרת הצעת החוק ולכלול בה גם סמכויות נרחבות לנגיד בנק ישראל אשר תאפשרנה לו לפעול במקרה הצורך לשם שמירת יציבותו של מוסד בנקאי. הצעת חוק זו הועברה בתחילת שנת 1967 לדיון בממשלה.

סוכם בוועדה, כי המפקח על הבנקים יאסוף נתונים לקראת דיון על קביעת מסגרת לדיווח שוטף של הבנקים לשם חישוב כושר הפירעון שלהם וכן לשם חישוב נזילותם מבחינה בנקאית. חוזר מטעם המפקח על הבנקים למוסדות הבנקאיים ובו הדרישה למתן נתונים אלו נשלח במארכ 1967. חוזר זה כולל שאלון שנערך בהתייעצות בוועדת משנה ובו נתבקשו המוסדות הבנקאיים לערוך ניתוח של סעיפים מסויימים של נכסיהם ושל התחייבויותיהם.

הוועדה המליצה על הרחבת מסגרת ריכוז האינפורמציה לגבי לוויים גדולים, המנוהל עבור המוסדות הבנקאיים על ידי מחלקת הפיקוח על הבנקים (ראה לעיל). הוחלט, כי יש לכלול במסגרת הדיווח גם התחייבויות הלקוחות במסגרת תיווך בשטרות וכן חובות והתחייבויות של חברות בנות של המוסדות הבנקאיים. הוטל על ועדת משנה לעבד הצעה מפורטת בעניין זה. הוועדה החלה לדון בהצעת המפקח על הבנקים לקבוע את גובה כלל החבות המקסימלית לבנק של לקוח אחד — הצעה שהועברה לבידור בוועדת משנה.

יא. הוועדה המייעצת לאשראי קואופרטיבי

בוועדה זו חברים ה"ה א' שמעוני (יו"ר) ל' גרפונקל, ב' וויניצקי, ח' מבורך, א' שוייצר, י' שחור וא' שטאכר. הוועדה קיימה דיון עם נגיד בנק ישראל בקשר לבעיות הקואופרציה האשראית. כן דנה הוועדה בהתפתחויות במערכת הבנקאות ובנסיבות הסתבכותה של "קופת "אחווה" אגודה שיתופית לאשראי וחסכון בע"מ" (ראה לעיל סעיף א. 2). אגודה זו העבירה בתחילת 1967 את עסקיה לאגודה שיתופית לאשראי אחרת.

9. המסלקות

א. התפתחות הסליקה

במשך שנת 1966 פעלו שלוש המסלקות בירושלים, תל-אביב וחיפה כסדרן במסגרת הנוהלים שגובשו בשנים קודמות בועד המסלקה. במסגרת הסליקה הכללית סולקו גם שטרי חוב, אשר סליקתם דרך המסלקה הופעלה ב-1 ביוני 1965. הבעיה המרכזית שעמדה במשך השנה על סדר יומו של ועד המסלקה היא בחינת הצורך בהקמת מסלקה ממוכנת (באמצעות מחשב אלקטרוני) למיון ממסרי הסליקה, בהתחשב בכמות ממסרי הסליקה ההולכת וגדלה מדי שנה בשנה. לצורך קבלת החלטה מחייבת בנדון, הופנתה שאלה בחוזר מיוחד לכל חברי המסלקה, אם הם מחייבים, עקרונית, את הקמתה של המסלקה הממוכנת המוצעת. על פי התשובות שנתקבלו (חלק מהן היו שליליות, חלק מסוייגות, ואילו כמה מוסדות בנקאיים לא העבירו כל תשובה), החליט ועד המסלקה כי בשלב הנוכחי אין מקום לקבלת הכרעה סופית מחייבת בעניין הקמת המסלקה הממוכנת. הודעה מתאימה על החלטה זו נשלחה בחוזר לכל חברי המסלקה.

ב. התנועה במסלקות

במשך שנת 1966 נמשכה ההאטה בקצב הגידול של סכום הממסרים (שיקים ושטרות) שעברו במסלקות. ביום 1 ביוני 1965 הוחל בסליקת שטרי חוב באמצעות המסלקות, והנתונים על התנועה במסלקות כוללים החל בתאריך זה גם את סכומי שטרי החוב שעברו במסלקה. לפיכך נכללו השטרות בתוך נתוני המסלקה רק לגבי חלק משנת 1965, בעוד שבשנת 1966 הם מופיעים במשך כל השנה. אף על פי כן גדל סכום הממסרים ב־1966 ב־2,268 מיליון ל"י, שהם 10.5 אחוזים, בלבד, לעומת גידול של 2,840 מיליון ל"י, שהם 15.2 אחוזים, ב־1965. כן הואט קצב הגידול בממסרים שהוחזרו, למרות הגידול בסכום הממסרים המוחזרים: גידול ב־312 מיליון ל"י, שהן 33.1 אחוזים ב־1966, לעומת גידול בסך 279 מיליון ל"י, או 41.2 אחוזים ב־1965. הסכום הכולל של הממסרים שהוחזרו ב־1966 הגיע ל־1,254 מיליון ל"י, שהם 5.3 אחוזים מכלל הממסרים שהוצגו במסלקות, לעומת 942 מיליון ל"י ב־1965 שהיו 4.4 אחוזים מכלל הממסרים. המשכת הגידול בהחזרות נובעת מהשיעור הגבוה, יחסית, של החזרת שטרי חוב לעומת ההחזרות של שיקים.

לוח כ"א-20

תנועת הממסרים * במסלקות, 1964 עד 1966

1966		1965		1964		
ממסרים שהוחזרו	ממסרים שהוצגו	ממסרים שהוחזרו	ממסרים** שהוצגו	שיקים שהוחזרו	שיקים שהוצגו	
המסלקות העירוניות						
85	3,299	69	3,038	58	2,682	ירושלים
975	16,832	721	15,132	518	13,118	תל-אביב
194	3,670	152	3,367	87	2,908	חיפה
1,254	23,801	942	21,537	663	18,708	סך הכול
—	40	—	36	—	25	המסלקות המקומיות***
1,254	23,841	942	21,573	663	18,733	כל המסלקות
הגידול לעומת השנה הקודמת						
312	2,268	279	2,840			במיליוני ל"י
33.1	10.5	42.1	15.2			באחוזים

* למעט הודעות זיכוי.

** החל ב־1.6.65 נכללים שטרי חוב, נוסף על שיקים.

*** החזרות שיקים מהמסלקות המקומיות משתקפות בסטרי החזרות של המסלקות העירוניות.

לפני הפעלת סליקת השטרות נהגו המוסדות הבנקאיים להעביר את תמורת השטרות שגבו, על ידי הודעות זיכוי שעברו במסלקות. סכום הודעות אלה גדל איפוא משנה לשנה. הפעלת סליקת שטרי חוב ב־1 ביוני 1965, לפיה מתקבלת התמורה על ידי הודעות חיוב, הביאה ממילא לירידה בסכום הודעות הזיכוי שעברו במסלקות. חלק גדול מסכום הודעות הזיכוי העוברות במסלקת ירושלים מקורו בהעברות הממשלה ובנק ישראל באמצעות המסלקה.

הודעות הזיכוי שעברו במסלקות, 1963 עד 1966

(טכומים, במיליוני ל"י)

המסלקה	1963	1964	1965	1966
ירושלים	669	926	1,281	1,168
תל-אביב	1,200	1,354	1,201	1,026
חיפה	135	188	136	71
כל המסלקות	2,004	2,468	2,618	2,265

10. חשבון הרווח וההפסד וחשבון חלוקת הרווחים

בשנת 1966 הגיעו רווחי בנק ישראל ל-54.9 מיליון ל"י, לעומת 34.5 מיליון ל"י בשנת 1965. גם ב-1966 היה הגידול הבולט ביותר בתקבולי הריבית עבור פיקדונות והשקעות מחוץ לארץ. עלייה זו בהכנסות ארעה למרות הגידול המועט יחסית בסכום השנתי הממוצע של הנכסים במטבע חוץ, והיא נבעה מן הגידול בתשואה הממוצעת על היתרות בשל עליית שערי הריבית במרכזים הפינאנסים השונים בעולם וניצול אפשרויות ההשקעה החדשות שנוצרו ב-1966 על ידי הבנק. הכנסות אלו, שהן, כמובן, במטבע חוץ, הסתכמו ב-1966 ב-95.7 מיליון ל"י, לעומת 75.6 מיליון ל"י ב-1965, היינו, עלייה בסך 20.1 מיליון ל"י (6.7 מיליון דולר). הכנסות הבנק מריבית על נכיון משנה, בלירות ישראליות ובמטבע חוץ, ומריבית על מקדמת מטבע חוץ עלו מ-9.8 מיליון ל"י ב-1965 ל-12.5 מיליון ל"י ב-1966. הוצאות בנק ישראל על תשלומי ריבית, הוצאות המינהל והוצאות אחרות עלו מ-61.4 מיליון ל"י בשנת 1965 ל-67.8 מיליון ל"י בשנת 1966. העלייה העיקרית בהוצאות חלה בסעיף תשלומי ריבית למוסדות הבנקאיים. בהתאם להוראות חוק בנק ישראל, מועבר הרווח הנקי של הבנק, במלואו, לממשלה כהכנסה תקציבית.

11. המחקר הכלכלי

המחקר השוטף על ההתפתחויות בכלכלת ישראל, שנערך במחלקת המחקר, רואה אור בחלקו בדין וחשבון השנתי של הבנק ובנספח הסטאטיסטי לו, במחקרים התקופתיים, שאותם מפרסמת המחלקה, ובפרסומים מיוחדים. ב-1966 ובתחילת 1967 פורסמו, בין השאר, המחקרים דלהלן:

- התקציב הלאומי לשנת 1967/68; הוכן בשיתוף עם הרשות לתכנון כלכלי ולשכת היועץ הכלכלי לשר האוצר והוגש לכנסת בדצמבר 1966.
- סקירה פנימית תקופתית על ההתפתחויות הכלכליות העיקריות וכן סקירה תקופתית על ההתפתחויות בתחום המוניטארי.
- סקירה על ההנפקות החדשות ורווחיות ההשקעה במניות, 1959 עד 1964.
- שינויים באיכות תשומת העבודה בישראל, 1950 עד 1961.
- התפתחות המוסדות שלא למטרת רווח, 1957 עד 1964.
- הקצאת אשראי בנקאי קצר מועד לחברות התעשייה בישראל, 1956/57 עד 1963/64.
- הישגי המשק וגידול האוכלוסייה.
- הליברליזציה של היבוא, פברואר 1962 עד מאי 1965.

- ט. מלאי וצריכה של נכסים בני קיימא וההשקעה הנקייה בהם בישראל, 1956 עד 1963.
- י. ניתוח נכסים פינאנסיים לפי הרכב תכונותיהם.
- יא. תמורות פינאנסיות בחברות התעשייה בישראל בשנת 1964/65.
- יב. האוכלוסייה המחזיקה בניירות ערך ומגמת השינוי ביתרותיהם 1963/64.
- יג. הכנסות והוצאות של המוסדות הבנקאיים בשנת 1965.
- יד. התפלגות הרכוש בישראל וערכו, 1963/64.
- טו. מידת התאמתן של פירמות חדשות לתמורות כלכליות, בהשוואה לפירמות וותיקות.
- טז. מגמות בהתפתחות מרכיבי הצריכה הפרטית — ניתוח סדרות עתיות.

ב-31 בינואר 1966 הגיש נגיד בנק ישראל לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת, בהתאם להוראות סעיף 35 בחוק בנק ישראל, דין וחשבון בדבר עליית אמצעי התשלום בשיעור העולה על 15 אחוזים, בתקופה שבין ה-31 באוקטובר 1964 וה-30 בספטמבר 1965.

12. פעולות הבנק ממיצג המדינה במוסדות פינאנסיים בינלאומיים

בסוף מארס 1966 נכנסו לתוקפן מכסותיה המוגדלות של ישראל בקרן המטבע הבינלאומית ובבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח ("הבנק העולמי") לאחר ביצוע התשלומים בקשר לכך, בעקבות החלטות מועצות הנגידים של שני המוסדות מ-1965. מכסתה של ישראל בקרן המטבע הבינלאומית הוגדלה בתאריך זה מ-50 ל-90 מיליון דולר, ואילו חתימתה על הון הבנק העולמי הוגדלה מ-65.4 מיליון דולר ל-94.7 מיליון דולר.

ישראל קיימה את ההתייעצויות השנתיות עם קרן המטבע הבינלאומית, המתחייבות מסעיף 14 לאמנת הקרן, בירושלים במארס 1966. מטעם הקרן השתתפה בהתייעצויות משלחת שכללה, בין היתר, את מנהל המחלקה האירופית של הקרן וסגנו. בסיכום ההתייעצויות קיבלה מועצת מנהלי הקרן החלטות סיכום, שבהן נאמר:

"הרשויות הישראליות החליטו לנקוט ב-1966 במדיניות של מיתון כלכלי. התקציב ל-1966/67 יגרום להתרחבות במידה פחותה מקודמו, ותימשך נקיטת המדיניות המוניטארית ומדיניות האשראי המגבילות. כדי להשיג את מטרות הממשלה לטווח הארוך — צמצום הגירעון במאזן התשלומים בחשבון הסחורות והשירותים — הכרחי יהיה להפנות חלק גדול יותר של המקורות ליצוא. הקרן סבורה כי חיוני הוא שמדיניות המיתון לא תוחלש והיא בדעה כי העדר מדיניות הכנסות מתאימה עשוי לפגום במידה רצינית במאמצים לצמצום הביקוש המקומי ולשיפור מידת תחרותו של היצוא.

ישראל שוב הקטינה את מידת תלותה בהגבלות כמותיות על היבוא. במטרה להביא לשיפור יעילות התעשייה ולצמצום עליות המחירים, החליטה הממשלה על הורדת תעריפי המכס בכמה שלבים. הקרן מקדמת החלטה זו בכרכה והיא מדגישה את התוצאות הטובות שתהיינה לתחרות מחוץ לארץ הן לגבי מיתון עליית המחירים והן לגבי יעילות התעשייה המקומית."

לקראת סוף 1966 עשו בארץ כמה משלחות מטעם הבנק העולמי: משלחת סקר כללית, שעליה הוטל להכין סקירה על ההתפתחויות הכלכליות בארץ כרקע לבקשות ישראל למילואות מטעם הבנק העולמי, וכן משלחת טכנית לבדיקת ההתקדמות בביצוע תכנית הכבישים ומשלחת טכנית שנייה שעשתה בבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ. אחד המוסדות שנהנו בעבר ממילואות הבנק העולמי. באמצעות בנק ישראל הוגשה לבנק העולמי בקשה למילואה נוסף לבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ. המשא והמתן בדבר מילואה זה נפתח בווישינגטון בתחילת מארס 1967.

בספטמבר 1966 השתתפו נגיד בנק ישראל ושר האוצר בוועידה השנתית של מועצות נגדי קרן המטבע הבינלאומית והבנק העולמי שהתקיימה בווישינגטון. שר האוצר מייצג את ישראל בקרן המטבע הבינלאומית, ונגיד בנק ישראל — בבנק העולמי ובמוסדות המסונפים לו.

13. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת

הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת קיימו דיונים על ההתפתחויות הכלכליות במשק, על יסוד סקירותיו של הנגיד, ודנו, בין היתר, בנושאים דלהלן: המדיניות הכלכלית ובמיוחד האספקטים המוניטאריים שלה, מדיניות האשראי, מצב מערכת הבנקאות, הוראות הנזילות ושיעורי הנזילות, חוק הריבית, פעולות בנק ישראל בשוק ניירות הערך, מדיניות השכר בבנקים ובבנק ישראל, יחסי הבנק עם מוסדות פינאנסיים בינלאומיים, וענייני מינהל הבנק. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת אישרו את מאזן הבנק לסוף שנת 1965 ואת חשבון הרווח וההפסד לתאריך זה, וכן את התקציב המינהלי של הבנק לשנת 1966.

המועצה המייעצת סמכה ידיה על הנפקת מטבע הזיכרון בשנת 1966, כנדרש לפי חוק בנק ישראל, וכן קיימה דיון בתכניות ההנפקה של הבנק ב־1967.

ב־20 בפברואר 1966 מינתה הממשלה, לפי סמכותה בהתאם לחוק בנק ישראל, את חבר הכנסת זאב שרף לחבר הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת, במקום חבר הכנסת חיים צדוק, שפרש מהן עם מינויו כשר המסחר והתעשייה.

לאחר פרישת חבר הכנסת חיים צדוק מכהונת שר המסחר והתעשייה ומינוי חבר הכנסת זאב שרף במקומו, שבה הממשלה ומינתה את מר צדוק להיות חבר הוועדה והמועצה, לאחר שמר שרף פרש מהן, ב־11 בדצמבר 1966. בתאריך זה מינתה גם הממשלה, בהתאם לסעיפים 20, 23 ו־26 לחוק בנק ישראל, לתקופת כהונה נוספת את הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת לבנק ישראל, בהרכב: הוועד המייעצת — ה"ה י' חורין (י"ר), מ' חזני (סגן י"ר), ש' בז'רגו, א' זברסקי, י' פורדר, ח' צדוק, א' הכהן, י"ר וסגן י"ר הוועדה מכהנים בתפקידים אלה גם במועצה. חברי המועצה הם כל חברי הוועדה המייעצת, וכן ה"ה ז' און, א' אוסטשינסקי, י' בדר, א' בקר, א' זברסקי, ד' פטינקין, נ' פיינגולד, ד' רקאנטי וא' שכטר.

14. הבנק ועובדיו

חילוקי דעות לגבי פירוש חוזה העבודה בין בנק ישראל ועובדיו, על רקע ההתפתחויות במערכת השכר במשק בשנים 1964 ו־1965, גרמו ליצירת סכסוך עבודה בבנק, שנמסר בתחילת 1966, על דעת שני הצדדים, להכרעתו של בורר, האלוף דן טולקובסקי. בפסק הבוררות שלו דחה הבורר את תביעות העובדים לגבי שתי השנים הנידונות. לאחר זאת — בהתאם להחלטת ההסתדרות לכלול את עובדי בנק ישראל בתחולת מדיניות השכר שלה לשנים 1966 ו־1967 — נחתם ביולי 1966 הסכם שכר לשנים אלו בין הבנק ועובדיו. הסכם זה קבע העלאת שכר ממוצעת של 6.5 אחוזים עבור 1966 והעלאה נוספת של 5 אחוזים החל מינואר 1967. בהתחשב במצב הכלכלי בתחילת 1967, ובין היתר, מתוך אי רצון להיות גורם משפיע להעלאת שכר במשק בכלל ובמערכת הבנקאות בפרט, הודיע ועד עובדי הבנק לנגיד בינואר 1967 על נכונות העובדים להקפיא למשך 1967 את תחולת ההעלאה של 5 אחוזים שנקבעה בהסכם. הצעה זו נתקבלה בברכה על ידי הנגיד ואושרה בחליפת מכתבים בינו לבין ועד העובדים, לאחר שקיבלה גם את אישור האיגוד המקצועי בהסתדרות.

בתחילת 1966 הונהגה שיטת פרמיות בעבודות המיון וספירת הכספים בבנק ישראל, לאחר מחקרים שבוצעו בתחום זה בשנה שקדמה לה. שיטת הפרמיות הביאה בעקבותיה להעלאת הכנסות העובדים ביחידות אלה, לחיסכון כספי ניכר לבנק, וכן לשיפור יחסי העבודה ביחידות. ד"ר ב' וסרמן, יועץ בכיר לנגיד הבנק, פרש לגימלאות.

ד"ר מ' ברונו, מנהל משותף של מחלקת המחקר, התפטר משירות הבנק כדי להצטרף לסגל ההוראה של האוניברסיטה העברית. יחד עם זאת הוא ימשיך לשמש כיועץ לבנק. סגל עובדי הבנק במשרדו הראשי בירושלים ובסניפיו בתל־אביב ובחיפה מנה, בסוף 1966, 593 עובדים, למעט חניכים ונוטרים.

מאזן, חשבון רווח והפסד
לשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 1966
וחשבון חלוקת הרווחים

בנק ישראל

דין וחשבון על נכסי הבנק והתחייבויותיו עם סיום העסקים ביום י"ח בטבת תשכ"ז (31 בדצמבר 1966)

(אלפי ל"י)

נכסים

התחייבויות

31 בדצמבר 1966	31 בדצמבר 1965		31 בדצמבר 1966	31 בדצמבר 1965	
10,000	10,000	הון הבנק	137,551	167,437	זהב
10,000	10,000	קרן מילואים			השתתפות בקרן המטבע הבין-לאומית בזהב
779,971	686,641	שטרי כסף ומעות במחזור	67,500	37,500	נכסים במטבע חוץ
13,741	9,647	חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים	1,657,969	1,724,165	חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים
2,869	2,025	פיקדונות מוסדות כספיים בין-לאומיים	30,729	24,841	השתתפות במוסדות כספיים בין-לאומיים
		פיקדונות מוסדות בנקאיים (כולל מוסדות כספיים) בחשבון עו"ש	14,723	11,733	שטרי אוצר
281,320	286,912	פיקדונות מוסדות בנקאיים (כולל מוסדות כספיים) לזמן קצוב	15,163	69,400	שטרי מקרקעין
243,725	334,975	פיקדונות מוסדות בנקאיים במטבע חוץ	77,150	77,165	מקדמת קליטה וביטחון
1,123,715	965,114	פיקדונות הממשלה	66,000	92,400	גיירות ערך אחרים
—	12,634	פיקדונות הממשלה — חסכון חובה 1962	14,211	—	מקדמות — מטבע חוץ
33,251	39,714	פיקדונות הממשלה במטבע חוץ	108,241	57,373	מקדמות לממשלה
15,170	77,851	פיקדונות בקשר להסכמים על עודפי מזון (ראה נכסים)	32,559	—	שטרות שנוכו — מטבע ישראלי
154,692	172,350	התחייבויות בעד אשראים דוקומנטריים שנפתחו, או שקויימו בקשר להסכמי תשלומים (ראה נכסים)	106,363	74,045	שטרות שנוכו — מטבע חוץ
115,072	133,628	התחייבויות בעד ערבויות שניתנו (ראה נכסים)	155,004	65,197	הלוואות למדינות ובנקים זרים
236,371	113,365	חשבונות אחרים	33,384	36,765	חשבונות עודפי מזון (ראה התחייבויות)
3,375	3,396		154,692	172,350	נכסי הבנק במקרקעין ובציוד
			—	—	אשראים דוקומנטריים שנפתחו, או שקויימו בקשר להסכמי תשלומים (ראה התחייבויות)
			115,072	133,628	ערבויות שניתנו (ראה התחייבויות)
			236,371	113,365	חשבונות אחרים
			595	888	
3,023,276	2,858,252		3,023,276	2,858,252	

בנק ישראל

חשבון רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום י"ח בטבת תשנ"ז (31 בדצמבר 1966)

(אלפי ל"י)

הוצאות		הכנסות	
31 בדצמבר 1966	31 בדצמבר 1965	31 בדצמבר 1966	31 בדצמבר 1965
ריבית ששולמה, הוצאות מינהלה והוצאות אחרות		ריבית ועמלות שנתקבלו והכנסות אחרות	
61,437,330	67,825,796	95,896,172	122,729,261
34,458,842	54,903,465		
רווח נקי			
<u>95,896,172</u>	<u>122,729,261</u>	<u>95,896,172</u>	<u>122,729,261</u>
לממשלה		חשבון חלוקת הרווחים	
34,458,842	54,903,465	רווח נקי	54,903,465
<u>34,458,842</u>	<u>54,903,465</u>		

הנגיד, חברי הוועדה המייעצת וחברי המועצה המייעצת של בנק ישראל

מאי 1967

הנגיד

ד' הורוביץ

הוועדה המייעצת

י' חורין—יו"ר

מ' חזני—סגן יו"ר

ש' בז'רנו

א' הכהן

א' זברסקי

מ' צדוק

י' פורדר

המועצה המייעצת

י' חורין—יו"ר

מ' חזני—סגן יו"ר

ז' און

א' אוסטשינסקי

י' בדר

ש' בז'רנו

א' בקר

א' הכהן

א' זברסקי

ח' צדוק

י' פורדר

ד' פטינקין

נ' פינגולד

ד' ריקנטי

א' שכטר